

Ministarstvo
finansija

Adresa: Ul. Stanka Dragojevića br. 2
81000 Podgorica Crna Gora
www.mif.gov.me

Br: 02-05-07-041/26-3170/2

Podgorica, 19.02.2026. godine

Za: MINISTARSTVO LJUDSKIH I MANJINSKIH PRAVA, Bulevar Svetog Petra Cetinjskog 130, Podgorica

gospodinu, Fatmiru Gjeka, ministru

Predmet: Mišljenje na inovirani Predlog zakona o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore

Veza: Vaši akti br. 05-040/24-874/41 od 10.12.2025. godine i inovirani tekst br. 05-040/24-874/47 od 04.02.2026. godine

Poštovani gospodine Gjeka,

Povodom inoviranog *Predloga zakona o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore*, Ministarstvo finansija daje sledeće:

MIŠLJENJE

Na tekst inovirani Predloga zakona i pripremljeni Izveštaj o analizi uticaja propisa, sa aspekta implikacija na poslovni ambijent, nemamo primjedbi.

Razmatrajući dostavljeni tekst inoviranog Predloga zakona o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore utvrđeno je da je članom 91 stav 4 predviđeno da sredstva iz stava 1 ovog člana Zaštitnik/ca raspolaže nezavisno i samostalno. Naime, stav 1 definiše da Finansijska sredstva neophodna za nezavisno i efikasno ostvarivanje funkcije Zaštitnika/ce obezbjeđuju se iz Budžeta Crne Gore. S tim u vezi, sugerišemo da se član 91 predmetnog Predloga uskladi sa Zakonom koji reguliše budžetski sistem.

Pored navedenog, u članu 73 stav 4 predviđeno je da Akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Službe samostalno donosi Zaštitnik/ca, te upućujemo da je predmetni član Predloga potrebno dopuniti na način da je za usvajanje Akta o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji neophodno prethodno obezbijediti saglasnost Ministarstva finansija.

Nadalje, članom 80 u stavu 1 predviđeno je da kandidat/kinja koji/a ispunjava uslove javnog oglasa podliježe provjeri znanja, sposobnosti, kompetencija i vještina, zavisno od kategorije radnog mjesta, te da provjeru iz stava 1 ovog člana vrši komisija koju obrazuje Zaštitnik/ca, kao i da Predsjedniku i članovima komisije iz stava 4 ovog člana pripada naknada za rad u visini koja se utvrđuje posebnom odlukom Zaštitnika/ce. Imajući u vidu prethodno navedeno, ukazujemo da je neophodno izmijeniti stav 6 ovog člana da glasi: „Predsjedniku i članovima komisije iz stava 4 ovog člana pripada naknada za rad u skladu sa kriterijumima koji će se utvrditi posebnim aktom Zaštitnika, uz prethodnu saglasnost Ministarstva finansija“.

Dodatno, članom 84 u stavu 1 predviđeno je da kandidat/kinja koji/a ispunjava uslove javnog konkursa za popunu radnog mjesta generalnog/e sekretara/ke podliježe provjeri kompetencija, znanja i sposobnosti, te da provjeru iz stava 1 ovog člana vrši komisija koju obrazuje

Zaštitnik/ca, kao i da Predsjedniku i članovima komisije iz stava 7 ovog člana pripada naknada za rad u visini koja se utvrđuje posebnom odlukom Zaštitnika/ce. S tim u vezi, ukazujemo da je neophodno izmijeniti stav 7 ovog člana da glasi: „Predsjedniku i članovima komisije iz stava 3 ovog člana pripada naknada za rad u skladu sa kriterijumima koji će se utvrditi posebnim aktom Zaštitnika, uz prethodnu saglasnost Ministarstva finansija“.

Zatim, član 88 predviđa da Kadrovski plan za službu Zaštitnika/ce donosi Zaštitnik/ca. U vezi navedenog ukazujemo da je neophodno dodati u stavu 1 navedenog člana riječi: „nakon pribavljene saglasnosti Ministarstva finansija“.

Sa aspekta politike zarada, imajući u vidu da su zaposleni kod Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, zaposleni u javnom sektoru čije zarade se uređuju Zakonom o zaradama zaposlenih u javnom sektoru, Ministarstvo finansija predlaže brisanje st. 2, 3, 4, 5 i 6 člana 90 Predloga Zakona.

Pored navedenog, član 95 Predloga zakona definiše da akti za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog Zakona. Imajući u vidu navedeno, ukazujemo da će predlozi navedenih akata, koji mogu imati fiskalni uticaj na budžet države, biti predmet posebnog razmatranja.

Nadalje, u Izvještaju o sprovedenoj analizi procjene uticaja propisa navedeno je da za implementaciju propisa nije potrebno posebno izdvajanje finansijska sredstava iz budžeta Crne Gore, te da su za realizaciju mjera sredstva obezbijeđena u budžetu Crne Gore. Međutim, pored navedenog, kako je istaknuto u obrazloženju, pretpostavka je da bi predloženi dokument stvorio finansijske obaveze za Crnu Goru.

Imajući u vidu navedeno, Ministarstvo finansija ukazuje da je predmetni inovirani Predlog zakona o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore neophodno korigovati kao i uskladiti finansijska sredstva sa planiranim Zakonom o budžetu Crne Gore.

S poštovanjem,

MINISTAR
mr Novica Vuković

**ZAKON
O ZAŠTITNIKU/CI LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE***

I. OSNOVNE ODREDBE

Član 1

Ovim zakonom uređuju se nadležnost, ovlašćenja, način rada i postupanje Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda Crne Gore (u daljem tekstu: Zaštitnik/ca) kao samostalnog i nezavisnog organa u zaštiti ljudskih prava i sloboda zajamčenih Ustavom, zakonom, potvrđenim međunarodnim ugovorima o ljudskim pravima i opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava, kao i druga pitanja od značaja za rad Zaštitnika/ce.

Član 2

Zaštitnik/ca samostalno i nezavisno, na načelima ustavnosti i zakonitosti, pravde i pravičnosti, etičnosti, javnosti rada, efikasnosti, nepristrasnosti, povjerljivosti postupanja, zaštite privatnosti i tajnosti podataka, dužne pažnje u odnosu na ranjive grupe posebno izložene riziku, vrši promociju i preuzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda, kad su povrijeđena aktom, radnjom (činjenjem ili propuštanjem obaveze da djeluju) državnih organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave ili lokalne uprave, javnih ustanova, javnih službi i drugih nosilaca prenesenih ili povjerenih javnih ovlašćenja, pravnih lica sa većinskim udjelom države i/ili Glavnog grada, Prijestonice ili opštine u njegovom vlasništvu (u daljem tekstu: organi), kao i u slučaju kad se u skladu sa ovim ili drugim zakonom propisuje zaštita od kršenja ljudskih prava od strane drugih pravnih i fizičkih lica.

Zaštitnik/ca nema ovlašćenja u odnosu na rad sudova, osim u slučajevima utvđenim ovim zakonom.

Zabranjen je uticaj na rad i odlučivanje Zaštitnika/ce.

Član 3

Zaštitnik/ca vrši promociju ljudskih prava i sloboda sprovođenjem aktivnosti radi unapređenja ljudskih prava i sloboda, praćenjem stanja u toj oblasti i ukazivanjem na potrebu njihove zaštite, obavljanjem istraživačkih i analitičkih poslova, aktivnim podsticanjem i održavanjem saradnje sa organizacijama civilnog društva, međunarodnim organizacijama, akademskim i naučnoistraživačkim institucijama i iniciranjem usklađivanja zakonodavstva sa međunarodnim i evropskim standardima, upućivanjem na njihovu primjenu i vršenjem drugih poslova u cilju promocije, zaštite, edukacije i podizanja svijesti javnosti o značaju unapređenja ljudskih prava.

Član 4

Sjedište Zaštitnika/ce je u Glavnom gradu Podgorica.

Zaštitnik/ca može organizovati dane Zaštitnika/ce van svog sjedišta, radi obavljanja poslova iz svoje nadležnosti, uključujući prijem stranaka, primanje pritužbi zbog povrede ljudskih prava i sloboda, promociju ljudskih prava i sloboda i posjete organima od značaja za ostvarivanje i zaštitu ljudskih prava i sloboda u lokalnim zajednicama.

Član 5

Rad Zaštitnika/ce je javan, ako zakonom nije drugačije određeno.

II. IMENOVANJE, PRAVA I OBAVEZE I PRESTANAK FUNKCIJE

Član 6

Zaštitnik/ca se imenuje u skladu sa Ustavom.

Za Zaštitnika/cu može se imenovati lice koje je crnogorski/a državljanin/ka, ima najmanje VIII nivo kvalifikacije obrazovanja i najmanje 15 godina radnog iskustva, od čega najmanje deset godina iskustva u oblasti zaštite ljudskih prava i sloboda, koje nije osuđivano za krivično djelo koje ga čini nedostojnim za obavljanje funkcije i protiv koga se ne vodi krivični postupak za krivično djelo za koje se gonjenje preduzima po službenoj dužnosti, kao i koje ima visoki lični i profesionalni integritet.

Član 7

Postupak za imenovanje Zaštitnika/ce otpočinje najkasnije 90 dana prije isteka mandata Zaštitnika/ce.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, ako Zaštitniku/ci prestane funkcija iz drugog razloga u skladu sa ovim zakonom, postupak imenovanja Zaštitnika/ce otpočeće najkasnije 30 dana nakon utvrđivanja razloga za prestanak funkcije.

Član 8

Radi utvrđivanja predloga kandidata/kinje za Zaštitnika/cu, Predsjednik/ca Crne Gore objavljuje javni poziv za prijavljivanje kandidata/kinja za Zaštitnika/cu, koji ne može trajati kraće od 20 dana.

Nakon isteka roka iz stava 1 ovog člana, Predsjednik/ca Crne Gore obrazuje komisiju za provjeru ispunjenosti uslova kandidata/kinja za imenovanje Zaštitnika/ce.

Komisija iz stava 2 ovog člana, nakon sprovedenog postupka provjere ispunjenosti uslova, utvrđuje listu kandidata/kinja koji/e ispunjavaju uslove za imenovanje Zaštitnika/ce, koju dostavlja Predsjedniku/ci Crne Gore.

Član 9

Nakon dobijanja liste iz člana 8 stav 3 ovog zakona, Predsjednik/ca Crne Gore obavlja konsultacije sa organizacijama civilnog društva i drugim nezavisnim organizacijama i institucijama čija je djelatnost povezana sa zaštitom ljudskih prava i sloboda.

Nakon obavljenih konsultacija iz stava 1 ovog člana, Predsjednik/ca Crne Gore obavlja razgovor sa kandidatima/kinjama koji/e ispunjavaju uslove za imenovanje.

Nakon obavljenog razgovora iz stava 2 ovog člana, Predsjednik/ca Crne Gore obrazloženi predlog za imenovanje Zaštitnika/ce dostavlja Skupštini Crne Gore (u daljem tekstu: Skupština), u roku od 30 dana od dana utvrđivanja liste kandidata/kinja.

Član 10

Zaštitnik/ca ima četiri zamjenika/ce.

Zamjenika/cu Zaštitnika/ce (u daljem tekstu: zamjenik/ca) imenuje Skupština, na predlog Zaštitnika/ce.

Zamjenik/ca se imenuje na period od šest godina i isto lice može biti imenovano najviše dva puta.

Član 11

Za zamjenika/cu može se imenovati lice koje je crnogorski/a državljanin/ka i ima najmanje VIII nivo kvalifikacije obrazovanja, najmanje deset godina radnog iskustva u tom nivou kvalifikacije obrazovanja, od čega najmanje sedam godina iskustva u oblasti zaštite ljudskih prava i sloboda, koje nije osuđivano za krivično djelo koje ga čini nedostojnim za

obavljanje funkcije i protiv koga se ne vodi krivični postupak za krivično djelo koje ga čini nedostojnim za obavljanje funkcije, kao i koje ima visok lični i profesionalni integritet.

Član 12

Radi utvrđivanja predloga kandidata/kinje za zamjenika/cu, Zaštitnik/ca objavljuje javni poziv za prijavljivanje kandidata/kinja za zamjenika/cu iz oblasti djelokruga rada Zaštitnika/ce za koju se vrši imenovanje, koji ne može trajati kraće od 20 dana.

Javni poziv iz stava 1 ovog člana objavljuje se na internet stranici Zaštitnika/ce i u jednom dnevnom štampanom mediju koji se distribuira na teritoriji cijele Crne Gore.

Član 13

Prilikom sprovođenja postupka predlaganja kandidata/kinja za zamjenika/cu, Zaštitnik/ca obavlja intervju sa prijavljenim kandidatima/kinjama koji/e ispunjavaju uslove za imenovanje.

Nakon obavljenog intervjua iz stava 1 ovog člana, Zaštitnik/ca dostavlja obrazloženi predlog za imenovanje zamjenika/ce Skupštini, u roku od 30 dana od dana isteka roka za prijavljivanje kandidata/kinja.

Prilikom predlaganja kandidata/kinje za zamjenika/cu vodi se računa o profesionalnom iskustvu u oblasti iz djelokruga rada Zaštitnika/ce za koju se zamjenik/ca imenuje, odnosno o specijalizovanosti kandidata/kinje za oblast za koju se imenuje, i to:

- zaštite načela vladavine prava, načela dobre uprave i zaštite ljudskih prava u pravosudnim i upravnim postupcima;
- zaštite i prevencije kršenja prava lica od mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja;
- zaštite i promocije prava djeteta i prava mladih do navršenih 18 godina života;
- zaštite od diskriminacije, zaštite lica sa invaliditetom, prava pripadnika/ca manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, ostvarivanje rodne ravnopravnosti i zaštite prava lica različite seksualne orijentacije.

Član 14

Zaštitnik/ca i zamjenik/ca prije stupanja na funkciju polažu zakletvu koja glasi: "Zaklinjem se da ću štiti ljudska prava i slobode, u skladu sa Ustavom i zakonom, kao i potvrđenim međunarodnim ugovorima u oblasti ljudskih prava i da ću se pridržavati načela pravde i pravičnosti."

Zaštitnik/ca polaže zakletvu pred Skupštinom, a zamjenik/ca pred predsjednikom/com Skupštine.

Mandat Zaštitnika/ce i zamjenika/ce počinje da teče od dana polaganja zakletve.

Član 15

Zamjenik/ca je samostalan/na i odgovoran/na za svoj rad i postupanje u predmetima koji su mu/joj dodijeljeni u rad u okviru oblasti iz djelokruga rada Zaštitnika/ce za koju je imenovan/a.

Član 16

Zaštitnik/ca i zamjenik/ca ne mogu biti pozvani/e na krivičnu ili drugu odgovornost ili pritvoreni/e za izraženo mišljenje i preporuku u vršenju svoje funkcije.

Protiv Zaštitnika/ce ne može se pokrenuti krivični postupak, niti odrediti pritvor bez odobrenja Skupštine, osim ako je zatečen/a u vršenju krivičnog djela za koje je propisana kazna u trajanju dužem od pet godina zatvora.

Član 17

Zaštitnik/ca i zamjenik/ca ne mogu da vrše drugu javnu funkciju, niti profesionalno obavljaju drugu djelatnost suprotno zakonu kojim se uređuje sprečavanje sukoba javnog i privatnog interesa.

Zaštitnik/ca i zamjenik/ca ne mogu da budu članovi/ice političke organizacije, niti da učestvuju u političkim, odnosno stranačkim aktivnostima suprotno zakonu kojim se uređuje sprečavanje sukoba javnog i privatnog interesa.

Ograničenje iz stava 1 ovog člana ne odnosi se na naučnu, obrazovnu i kulturno-umjetničku djelatnost, kao ni na aktivnosti zaštićene autorskim pravima, učešće u edukacijama i usavršavanju kadrova u oblasti zaštite ljudskih prava i sloboda.

Član 18

Zaštitnika/cu u slučaju odsustva ili spriječenosti, odnosno u slučaju sukoba javnog i privatnog interesa koji ga/je sprečavaju da obavlja funkciju, zamjenjuje zamjenik/ca koga/ju on/ona odredi.

Ako je zamjenik/ca privremeno spriječen/a da obavlja poslove u dužem vremenskom periodu, Zaštitnik/ca odlukom može odrediti drugog zamjenika/cu iz reda imenovanih zamjenika/ca, radi obavljanja poslova iz njegovog/njenog djelokruga rada dok traju razlozi spriječenosti, ali ne duže od šest mjeseci.

Član 19

Zaštitniku/ci, zamjeniku/ci i generalnom/oj sekretaru/ki Zaštitnika/ce (u daljem tekstu: generalni/a sekretar/ka) za vrijeme vršenja funkcije miruju prava i obaveze iz radnog odnosa, najviše u trajanju od jednog mandata.

Član 20

Zaštitniku/ci, odnosno zamjeniku/ci prestaje funkcija prije isteka vremena na koje je imenovan/a:

- 1) podnošenjem ostavke;
- 2) gubitkom crnogorskog državljanstva;
- 3) ispunjenjem uslova za starosnu penziju;
- 4) razrješenjem.

Zaštitnik/ca, odnosno zamjenik/ca ispunjava uslove za starosnu penziju kad navršši 66 godina života i najmanje 15 godina staža osiguranja.

Zaštitnik/ca, odnosno zamjenik/ca razrješava se funkcije ako:

- 1) je pravosnažno osuđen/a za krivično djelo koje ga/je čini nedostojnim/om za obavljanje funkcije;
- 2) je pravosnažnom odlukom lišen/a poslovne sposobnosti;
- 3) postane član/ica političke organizacije ili drugog oblika političkog organizovanja;
- 4) vrši drugu javnu funkciju ili profesionalno obavlja drugu djelatnost, suprotno ovom zakonu i zakonu kojim se uređuje sprečavanje sukoba javnog i privatnog interesa.

O razlozima za prestanak funkcije, odnosno razrješenje iz stava 1 tač. 1 i 2 i stava 3 ovog člana, Skupštinu obavještava Zaštitnik/ca, zamjenik/ca ili nadležno radno tijelo Skupštine.

O ispunjavanju uslova za starosnu penziju Zaštitnika/ce, zamjenik/ca koji najduže obavlja funkciju obavještava Predsjednika/cu Crne Gore, a o ispunjavanju uslova za starosnu penziju zamjenika/ce, Zaštitnik/ca obavještava Predsjednika/cu Crne Gore, jednu godinu prije ispunjavanja uslova za starosnu penziju.

Član 21

O isticanju mandata Zaštitnika/ce, odnosno zamjenika/ce, Zaštitnik/ca obavještava Predsjednika/cu Crne Gore, jednu godinu prije isticanja mandata.

U slučaju prestanka funkcije Zaštitnika/ce istekom mandata, Zaštitnik/ca nastavlja da obavlja funkciju do imenovanja novog/e Zaštitnika/ce.

U slučaju prestanka funkcije Zaštitnika/ce u skladu sa članom 20 stav 1 ovog zakona, do imenovanja novog Zaštitnika/ce, dužnosti i poslove Zaštitnika/ce obavlja zamjenik/ca koji/a najduže obavlja funkciju.

Član 22

Zaštitnik/ca, zamjenik/ca, glavni/a savjetnik/ca i savjetnici/ce Zaštitnika/ce imaju službene legitimacije.

Službenu legitimaciju iz stava 1 ovog člana izdaje Zaštitnik/ca.

Izgled i sadržaj obrasca iz stava 2 ovog člana utvrđuje Zaštitnik/ca.

III. NADLEŽNOST I OVLAŠĆENJA

Član 23

Zaštitnik/ca štiti načelo vladavine prava i postupa u predmetima zaštite prava na dobru upravu i prava na pravnu zaštitu.

Pravo na dobru upravu je pravo svakog da organi njegove predmete obrađuju nepristrasno, pravično i u razumnom roku i podrazumijeva:

- pravo na obraćanje i pravo na odgovor;
- pravo svakog lica da bude saslušano prije preuzimanja bilo kakve pojedinačne mjere i radnje koja bi na njega mogla nepovoljno da utiče;
- pravo svakog lica na pristup svom spisu, uz poštovanje zakonitih interesa povjerljivosti i čuvanja profesionalne i poslovne tajne;
- pravo na razuman rok za odlučivanje u upravnim postupcima u kojima se odlučuje o njegovim pravima i obavezama;
- pravo na pravnu zaštitu i sprečavanje ćutanja uprave;
- obavezu organa da obrazloži svoju odluku.

Član 24

Zaštitnik/ca je ovlašćen/a da postupa u odnosu na rad organa, postupajući po zahtjevu stranaka radi zaštite ljudskih prava i sloboda ili po službenoj dužnosti.

U slučajevima koji se odnose na zabranu diskriminacije Zaštitnik/ca je ovlašćen/a da postupa u odnosu na pravna i fizička lica, u javnom i privatnom sektoru.

Član 25

Zaštitnik/ca postupa u predmetima koji se odnose na rad sudova u slučaju odugovlačenja sudskog postupka i neizvršavanja sudskih odluka.

Član 26

Zaštitnik/ca je ovlašćen/a da Skupštini, Vladi Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada), organu državne uprave, odnosno organu lokalne samouprave inicira zaključivanje i potvrđivanje međunarodnih ugovora ili donošenje, izmjenu ili dopunu zakona, drugih propisa i opštih akata koji su u njihovoj nadležnosti, ako postoji potreba za usaglašavanjem zakona, drugih propisa i opštih akata sa međunarodno priznatim standardima u oblasti ljudskih prava i sloboda.

Nadležni odbor Skupštine, Vlada, organ državne uprave, odnosno organ lokalne samouprave kojem je podnijeta inicijativa iz stava 1 ovog člana dužan je da se o toj inicijativi izjasni u roku od 30 dana od dana podnošenja inicijative.

Član 27

U postupku pripreme i donošenja zakona, drugih propisa ili opštih akata kojima se uređuju pitanja od značaja za zaštitu ljudskih prava i sloboda, Zaštitnik/ca može dati mišljenje radi unapređenja zaštite tih prava i sloboda.

Organ kojem je mišljenje iz stava 1 ovog člana upućeno dužan je da se izjasni o navodima iz mišljenja u roku koji odredi Zaštitnik/ca, a koji ne može biti kraći od osam dana.

Član 28

Zaštitnik/ca može da podnese predlog Ustavnom sudu Crne Gore za ocjenu saglasnosti zakona sa Ustavom i potvrđenim i objavljenim međunarodnim ugovorima, odnosno saglasnosti drugih propisa i opštih akata sa Ustavom i zakonom.

Član 29

Zaštitnik/ca u vršenju svoje funkcije postupna na način što pokreće postupke, ukazuje, upozorava, kritikuje, predlaže ili preporučuje preduzimanje mjera kojima se vrši zaštita, promocija ili preventivno djeluje na unapređenje zaštite ljudskih prava u Crnoj Gori.

Na zahtjev organa ili po sopstvenoj inicijativi, Zaštitnik/ca može dati mišljenje o zaštiti i unapređenju ljudskih prava i sloboda.

Član 30

Zaštitnik/ca se bavi opštim pitanjima od značaja za zaštitu i unapređenje ljudskih prava i sloboda i saraduje sa domaćim i međunarodnim organizacijama i institucijama koje se bave ljudskim pravima i slobodama.

Zaštitnik/ca saraduje i sa tijelima koja su međunarodnim ugovorom određena da prate izvršavanje ugovora o ljudskim pravima koje je potvrdila Crna Gora.

U vršenju poslova iz st. 1 i 2 ovog člana Zaštitnik/ca može, slobodno i bez ograničenja, pristupati međunarodnim udruženjima i mrežama institucija za zaštitu ljudskih prava, pridržavajući se načela ustavnosti i zakonitosti u ostvarivanju svojih nadležnosti, odnosno djelujući u granicama međunarodnih obaveza i principa na kojima se zasniva međunarodna saradnja.

Član 31

Zaštitnik/ca nije ovlašćen/a da mijenja, ukida ili poništava akte organa, niti da ispituje njihovu zakonitost.

Zaštitnik/ca je ovlašćen/a da, u slučaju prekoračenja rokova ili odugovlačenja postupka pred nadležnim organom, upozori taj organ na posljedice odugovlačenja i propuštanja rokova ili da mišljenje u vezi sa zahtjevom za zaštitu prava na odlučivanje u razumnom roku i zaštitom od ćutanja uprave.

Zaštitnik/ca ne može da zastupa stranke u postupku, niti da u njihovo ime izjavljuje pravna sredstva, osim u slučajevima i u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje zaštita od diskriminacije.

Član 32

Predsjednik/ca Crne Gore, predsjednik/ca Skupštine, predsjednik/ca i članovi/ice Vlade, gradonačelnik/ca Glavnog grada, gradonačelnik/ca Prijestonice, predsjednik/ca opštine i druge starješine/ke organa dužni/e su da prime Zaštitnika/cu na njegov/njen zahtjev, bez odlaganja.

IV. POSEBNA OVLAŠĆENJA I OBLICI RADA ZAŠTITNIKA/CE

Član 33

Zaštitnik/ca vrši poslove Nacionalnog preventivnog mehanizma za zaštitu lica lišenih slobode i lica kojima je ograničena sloboda kretanja od mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja (u daljem tekstu: poslovi prevencije torture) u skladu sa ovim zakonom i Opcionim protokolom uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka.

U okviru vršenja poslova prevencije torture Zaštitnik/ca prati postupak prinudnog udaljenja stranaca/kinja iz Crne Gore u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava stranaca/kinja.

Prilikom vršenja poslova prevencije torture organi su dužni da saraduju sa Zaštitnikom/com na način kojim se obezbjeđuje djelotvorna i efikasna zaštita ljudskih prava i sloboda i sprečava nezakonito postupanje.

Metodologiju rada i postupanja u poslovima prevencije torture, u skladu sa međunarodnim standardima i Poslovníkom o radu Zaštitnika/ce, utvrđuje Zaštitnik/ca.

Član 34

Radi vršenja poslova prevencije torture za koje su neophodna posebna specijalistička znanja i sposobnosti, Zaštitnik/ca obrazuje radno tijelo u čijem sastavu su stručnjaci/kinje iz odgovarajućih oblasti, a koji/e nijesu zastupljeni/e u strukturi zaposlenih kod Zaštitnika/ce i posjeduju posebna specijalistička znanja i sposobnosti.

Aktom o obrazovanju radnog tijela iz stava 1 ovog člana utvrđuju se zadaci i način rada tog tijela.

Član 35

Članove/ice radnog tijela iz člana 34 stav 1 ovog zakona bira Zaštitnik/ca, na osnovu javnog poziva.

Sastav radnog tijela iz člana 34 stav 1 ovog zakona, kriterijumi i način izbora članova/ica tog tijela utvrđuju se Poslovníkom o radu Zaštitnika/ce.

Član 36

Nezavisnost u ostvarivanju poslova prevencije torture obezbjeđuje se u skladu sa ovim zakonom i aktima Zaštitnika/ce.

Zamjenik/ca koji/a vrši poslove prevencije torture ovlašćen/a je i odgovoran/a da samostalno organizuje i vrši kontrolu primjene standarda u operativnim procedurama prilikom vršenja poslova prevencije torture.

Član 37

Poslovi prevencije torture su:

- obilazak organa, ustanova ili organizacija u kojima se nalaze ili bi mogla da se nalaze lica lišena slobode ili lica kojima je ograničeno kretanje, radi povećanja stepena njihove zaštite od mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja;

- davanje preporuka nadležnim organima, ustanovama i organizacijama radi poboljšanja postupanja prema licima lišenim slobode i licima kojima je ograničeno kretanje, kao i uslova u kojima se nalaze, odnosno sprečavanja mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja;

- davanje mišljenja na predloge zakona, drugih propisa i opštih akata, radi zaštite i unapređenja ljudskih prava i sloboda lica lišenih slobode i lica kojima je ograničeno kretanje;

- saradnja sa Potkomitetom Ujedinjenih nacija za prevenciju torture i drugih surovih, neljudskih i ponižavajućih kazni ili postupaka;

- i drugi poslovi u skladu sa članom 4 Opcionog protokola uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka.

Član 38

U vršenju poslova prevencije torture, Zaštitnik/ca, zamjenik/ca, kao i glavni/a savjetnik/ca Zaštitnika/ce, savjetnik/ca Zaštitnika/ce i član/ica radnog tijela iz člana 34 stav 1 ovog zakona koga/ju Zaštitnik/ca ovlasti imaju pravo:

- da bez prethodne najave obilaze organe, ustanove i organizacije i pregledaju prostorije u kojima se nalaze ili bi mogla da se nalaze lica lišena slobode i lica kojima je ograničeno kretanje;

- na pristup podacima o organima, ustanovama i organizacijama u kojima se nalaze lica lišena slobode i lica kojima je ograničeno kretanje, broju tih lica u organu, ustanovi ili organizaciji koju obilaze i o postupanju sa tim licima;

- da bez prisustva službenog lica razgovaraju sa licima lišenim slobode i licima kojima je ograničeno kretanje, kao i drugim licima koja mogu da daju odgovarajuće informacije u vezi sa sumnjom da se krše ljudska prava u organu, ustanovi ili organizaciji koju obilaze.

Starješina/ka, odnosno lice koje rukovodi organom, ustanovom i organizacijom iz stava 1 ovog člana dužni su da Zaštitniku/ci i zamjeniku/ci, kao i savjetniku/ci Zaštitnika/ce i članu/ici radnog tijela iz člana 34 stav 1 ovog zakona, koje ovlasti Zaštitnik/ca:

- omoguće nesmetan obilazak i pregled prostorija u kojima se nalaze ili bi mogla da se nalaze lica lišena slobode i lica kojima je ograničeno kretanje, kao i razgovor sa tim licima i drugim licima koja mogu da daju odgovarajuće informacije u vezi sa sumnjom da se krše ljudska prava, bez prisustva službenog lica;

- stave na raspolaganje podatke iz stava 1 alineja 2 ovog člana i omoguće neposredan uvid u službene spise i dokumente koji sadrže te podatke.

Član 39

Prilikom vršenja poslova prevencije torture članovi/ice radnog tijela iz člana 34 stav 1 ovog zakona, kao i zaposleni kod Zaštitnika/ce koji učestvuju u poslovima prevencije torture, sačinjavaju izvještaj o nađenom stanju koji svojeručno potpisuju i dostavljaju Zaštitniku/ci.

Vršenje poslova prevencije torture u cilju jačanja prava lica lišenih slobode i lica kojima je ograničeno kretanje i zaštite tih lica od torture, mučenja ili drugog oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja uređuje se Poslovníkom o radu Zaštitnika/ce i Metodologijom rada i postupanja u poslovima prevencije torture.

Član 40

Zaštitnik/ca sačinjava izvještaj o izvršenom obilasku iz člana 38 stav 1 alineja 1 ovog zakona, zajedno sa mišljenjem, preporukama i/ili upozorenjem, koje dostavlja organu ili tijelu koji vrši nadzor nad organom, ustanovom ili organizacijom u kojoj je obilazak izvršen.

Starješina/ka organa, ustanove ili organizacije kojoj je upućena preporuka ili upozorenje dužan/na je da, u roku koji odredi Zaštitnik/ca, preduzme mjere povodom preporuke ili upozorenja Zaštitnika/ce i o preduzetim mjerama dostavi obavještenje Zaštitniku/ci.

Nakon dobijanja obavještenja iz stava 2 ovog člana, Zaštitnik/ca može da izvrši kontrolni obilazak u organu, ustanovi ili organizaciji u kojem/k kojoj je utvrđen slučaj mučenja ili drugog oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja.

Član 41

Članovi/ce radnog tijela iz člana 34 stav 1 ovog zakona imaju pravo na naknadu za izvršeni posao.

Rješenje o visini naknade iz stava 1 ovog člana donosi Zaštitnik/ca, u skladu sa propisima kojima se uređuje rad sudskih vještaka/kinja, uz prethodnu saglasnost organa državne uprave nadležnog za poslove finansija.

Član 42

Zaštitnik/ca vrši poslove institucionalnog mehanizma za zaštitu od diskriminacije.

Zaštitnik/ca, uz saglasnost diskriminisanog lica, postupa i preduzima mjere za zaštitu od diskriminacije, u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje zabrana diskriminacije.

Zamjenik/ca koji je odgovoran/na za poslove zaštite od diskriminacije predlaže i samostalno sprovodi mjere i aktivnosti u ovoj oblasti u skladu sa planovima rada, a naročito u vršenju raspoređivanja zaposlenih koji vrše poslove u oblasti promocije, prevencije i zaštite načela rodne ravnopravnosti, prava seksualnih manjina, prava lica sa invaliditetom i prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

Član 43

Zaštitnik/ca organizuje i koordinira rad Nezavisnog mehanizma za promociju, zaštitu i praćenje primjene Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima lica sa invaliditetom u Crnoj Gori.

Nezavisni mehanizam iz stava 1 ovog člana može imati najviše 15 članova/ica.

Članovi/ice Nezavisnog mehanizma iz stava 1 ovog člana su Zaštitnik/ca i predstavnici/ce nevladinih organizacija.

Pravila o radu Nezavisnog mehanizma iz stava 1 ovog člana donose njegovi/e članovi/ice nakon konstituisanja njegovog sastava i prihvatanja članstva preko svojih ovlašćenih predstavnika/ca.

Član 44

Sastav članova/ica Nezavisnog mehanizma iz člana 43 stav 1 ovog zakona treba da obezbijedi zastupljenost nevladinih organizacija iz različitih jedinica lokalne samouprave, čije su oblasti djelovanja promocija prava lica sa različitim vrstama invaliditeta, koje imaju iskustvo u procjeni rizika od diskriminacije i zaštiti prava lica sa invaliditetom.

Članovi/ice Nezavisnog mehanizma iz člana 43 stav 1 ovog zakona vrše obilasku institucija i lokacija u kojima, odnosno na kojima borave i u okviru kojih ostvaruju prava lica sa invaliditetom, radi praćenja stanja u kojem se one nalaze i predlaganja mjera i radnji koje treba preduzeti radi poboljšanja položaja lica sa invaliditetom u Crnoj Gori.

Nezavisni mehanizam iz člana 43 stav 1 ovog zakona sačinjava izvještaje o pojedinačnim obilascima i godišnjim aktivnostima koje sprovodi u toku jedne kalendarske godine.

Član 45

Poslovi zaštite prava djeteta i zaštite prava mladih do navršanih 18 godina života su:

- praćenje usklađenosti zakona i drugih propisa koji se odnose na zaštitu prava i interesa djeteta i mladih do navršanih 18 godina života sa Ustavom, Konvencijom Ujedinjenih nacija o pravima djeteta i fakultativnim protokolima i drugim potvrđenim međunarodnim ugovorima;
- praćenje izvršavanja obaveza koje proizilaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora u odnosu na prava djeteta i mladih do navršanih 18 godina života;
- praćenje primjene zakona, politika i prakse, kao i predlaganje mjera i donošenja propisa i strateških dokumenata koji se odnose na ostvarivanje prava djeteta i mladih do navršanih 18 godina života;

- edukacija i podizanje svijesti opšte i stručne javnosti o pravima djeteta i mladih do navršениh 18 godina života;
- predlaganje i praćenje ostvarivanja prava posebno ranjivih grupa unutar dječje populacije, kao što su djeca sa invaliditetom, djeca bez roditeljskog staranja, djeca žrtve nasilja u porodici i žrtve vršnjačkog nasilja, djeca pripadnici/e manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica;
- obezbjeđivanje pristupačnosti i saopštavanje informacija djetetu o njegovim pravima, na način prilagođen njegovom uzrastu i sposobnosti razumijevanja;
- obavještanje javnosti o aktivnostima od značaja za ostvarivanje prava i stanju prava djeteta u Crnoj Gori.

Član 46

Organi su dužni da Zaštitniku/ci i zamjeniku/ci koji/e vrši/e poslove zaštite i promocije prava djeteta i prava mladih do navršениh 18 godina života omoguće pristup svim prostorijama i stave na raspolaganje dokumentaciju o načinu ostvarivanja prava djeteta i prava mladih do navršениh 18 godina života i brige o djeci i mladima do navršениh 18 godina života koji borave ili su privremeno, odnosno trajno smješteni u tim prostorijama, bez obzira na stepen tajnosti u odnosu na pristup objektima i podatke koji su u posjedu tih organa.

Nepostupanje u skladu sa stavom 1 ovog člana smatra se ometanjem rada Zaštitnika/ce.

Član 47

Zaštitnik/ca obrazuje Mrežu zlatnih savjetnika/ca kao konsultativno tijelo radi promocije, ostvarivanja i zaštite prava djeteta.

Mreža zlatnih savjetnika/ca može imati najviše 20 članova/ica, a članovi/ice mogu biti samo djeca.

Radi izbora članova/ica Mreže zlatnih savjetnika/ca Zaštitnik/ca objavljuje javni poziv na svojoj internet stranici.

Pravo učešća na javnom pozivu iz stava 3 ovog člana imaju djeca sa prebivalištem ili stalnim boravkom u Crnoj Gori.

Bliže kriterijume za izbor članova/ica i način rada Mreže zlatnih savjetnika/ca, kao i druga pitanja od značaja za njen rad utvrđuje Zaštitnik/ca.

Član 48

Provjeru ispunjenosti uslova iz člana 47 st. 2 i 4 ovog zakona vrši komisija koju obrazuje Zaštitnik/ca i sačinjava listu kandidata/kinja koji/e ispunjavaju uslove javnog poziva za članove/ice Mreže zlatnih savjetnika/ca.

Na osnovu liste iz stava 1 ovog člana, a primjenom kriterijuma iz stava 3 ovog člana, komisija sačinjava predlog za članove/ice Mreže zlatnih savjetnika/ca.

Prilikom sačinjavanja predloga iz stava 2 ovog člana, komisija iz stava 1 ovog člana vodi računa o zastupljenosti različite populacije djece, koja dolaze iz različitih životnih uslova i situacija, djece iz gradova i sela, djece koja ne žive sa svojim roditeljima, učenika/ca osnovnih, stručnih i umjetničkih škola, gimnazija, djece pripadnika/ca manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, djece sa invaliditetom i druge djece.

Na osnovu predloga iz stava 2 ovog člana Zaštitnik/ca, uz prethodno pribavljeno mišljenje zamjenika/ce iz člana 46 stav 1 ovog zakona, donosi odluku o obrazovanju Mreže zlatnih savjetnika/ca.

Član 49

Zaštitnik/ca vrši promociju, praćenje, analizu i podršku jednakom postupanju prema državljanima/kama država članica Evropske unije koji/e rade ili obavljaju preduzetničku djelatnost u Crnoj Gori i članovima/icama njihovih porodica, bez diskriminacije po osnovu državljanstva, neopravdanih ograničenja ili prepreka za ostvarivanje njihovog prava na

slobodno kretanje, u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje zabrana diskriminacije.

Ovlašćenja iz stava 1 ovog člana primjenjuju se i na pravo na jednako postupanje bez diskriminacije po osnovu državljanstva svih građana/ki Evropske unije i članova/ica njihovih porodica koji/e ostvaruju svoje pravo na slobodno kretanje u skladu sa članom 21 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije i Direktivom 2004/38/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 29. aprila 2004. godine o pravu građana Unije i članova njihovih porodica na slobodno kretanje i boravak na teritoriji država članica, o izmjenama Regulative (EEZ) br. 1612/68 i prestanku važenja direktiva 64/221/EEZ, 68/360/EEZ, 72/194/EEZ, 73/148/EEZ, 75/34/EEZ, 75/35/EEZ, 90/364/EEZ, 90/365/EEZ i 93/96/EEZ.

V. POSTUPANJE

Član 50

Postupak ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda pokreće se pojedinačnom ili kolektivnom pritužbom zbog povrede ljudskih prava i sloboda ili po sopstvenoj inicijativi u skladu sa ovim zakonom.

Zaštitnik/ca ispituje povrede ljudskih prava i sloboda po sopstvenoj inicijativi kad postoji sumnja da je aktom ili radnjom (činjenjem ili propuštanjem obaveze da djeluje) organa izvršena povreda koja je od značaja za ostvarivanje ljudskih prava i sloboda u širem smislu ili kad na to upućuju razlozi pravičnosti.

Za postupanje po sopstvenoj inicijativi neophodna je saglasnost oštećenog lica, osim u slučaju zaštite prava iz člana 45 ovog zakona.

Član 51

Postupak pred Zaštitnikom/com je povjerljiv.

Zaštitnik/ca, zamjenici/ce i drugi/e zaposleni/e kod Zaštitnika/ce dužni su da sa podacima do kojih su došli u radu postupaju u skladu sa zakonom kojim se uređuje tajnost podataka i zakonom kojim se uređuje zaštita podataka o ličnosti, za vrijeme i nakon prestanka rada kod Zaštitnika/ce, bez obzira na način na koji su za te podatke saznali.

Lični podaci iz spisa predmeta i podaci koji se odnose na postupak pred Zaštitnikom/com u pojedinačnim slučajevima mogu da se učine dostupnim samo uz pristanak lica koje je iniciralo postupak pred Zaštitnikom/com i na koje se ti podaci odnose ili na zahtjev suda u skladu sa zakonom.

Zaštitnik/ca ne može da stavi na raspolaganje trećim licima podatke dobijene u pokrenutom postupku, osim u slučaju kad je to propisano posebnim zakonom i radi vođenja sudskog postupka po nalogu suda.

Lice koje podnosi pritužbu ili učestvuje u postupku pred Zaštitnikom/com ne može biti pozvano na odgovornost, niti dovedeno u nepovoljan položaj zbog podnošenja pritužbe ili učestvovanja u postupku pred Zaštitnikom/com.

Član 52

Pritužbu može da podnese svako ko smatra da su mu aktom ili radnjom (činjenjem ili propuštanjem obaveze da djeluje) organa povrijeđena ljudska prava i slobode.

Ako se radi o povredi prava djeteta, pritužbu može da podnese njegov roditelj, odnosno staratelj/ka ili zakonski/a zastupnik/ca.

Ako je pravo djeteta povrijeđeno od strane lica iz stava 2 ovog člana, pritužbu može da podnese organizacija ili organ koji se bavi zaštitom prava djeteta.

Postupak u vezi sa povredom prava djeteta može da pokrene i Zaštitnik/ca bez saglasnosti bilo kog lica, ako se na taj način štiti najbolji interes djeteta.

U slučaju iz stava 4 ovog člana, ako dijete ima roditelja, zakonskog/ku zastupnika/cu ili staratelja/ku, Zaštitnik/ca ta lica obavještava o pokretanju postupka pred Zaštitnikom/com.

Pritužba može da se podnese i preko poslanika/ce, kao i organizacije koja se bavi zaštitom ljudskih prava i sloboda.

Pritužba može da se podnese u pisanom obliku ili usmeno na zapisnik.

Član 53

Lice lišeno slobode i lice kome je ograničeno kretanje imaju pravo da podnesu pritužbu na povjerljiv način u zapečaćenoj kovrti.

Ovlašćeno, odnosno službeno lice organa, organizacije i ustanove u kojem/oj boravi lice iz stava 1 ovog člana dužno je da pritužbu ili drugo pismeno tog lica, bez odlaganja, dostavi Zaštitniku/ci neotvoreno i nepročitano.

Član 54

Pritužba sadrži:

- naziv organa na čiji se rad pritužba odnosi;
- opis povrede ljudskih prava i sloboda;
- činjenice i dokaze koji potkrepljuju pritužbu;
- podatke o tome koja su pravna sredstva iskorišćena;
- lično ime i adresu podnosioca/teljke pritužbe i naznaku o tome da li je podnosilac/teljka saglasan/na da se njegovo/njeno ime otkrije u postupku.

Ako pritužba ne sadrži sve podatke iz stava 1 ovog člana ili je nerazumljiva, Zaštitnik/ca može da od podnosioca/teljke zatraži da je u određenom roku dopuni, odnosno otkloni nedostatke.

Ako podnosilac/teljka pritužbe ne dopuni pritužbu, odnosno ne otkloni nedostatke u roku iz stava 2 ovog člana, smatra se da je pritužba povučena, osim ako je to posljedica prisile ili druge radnje koja isključuje postojanje slobodne volje.

Član 55

Pritužba se podnosi u roku od šest mjeseci od dana saznanja za učinjenu povredu ljudskih prava i sloboda, odnosno u roku od jedne godine od dana učinjene povrede.

Izuzetno, Zaštitnik/ca može da postupi i po isteku roka iz stava 1 ovog člana, ako ocijeni da značaj slučaja to zahtijeva, odnosno da još uvijek traje situacija ili njene posljedice po lice koje smatra da su mu povrijeđena ljudska prava i slobode.

Član 56

Zaštitnik/ca može, u svim fazama postupka, da uputi podnosioca/teljku pritužbe da iskoristi druga pravna sredstva za otklanjanje povrede na koju ukazuje, ako smatra da se zaštita prava može na taj način brže obezbijediti ili bi otklanjanje povrede tim sredstvima bilo efikasnije i brže.

Član 57

Zaštitnik/ca neće postupiti po pritužbi ako:

- 1) nije nadležan/na;
- 2) je pritužba anonimna osim ako smatra da ima osnova za postupanje po sopstvenoj inicijativi u skladu sa članom 50 stav 2 ovog zakona;
- 3) je podnijeta po isteku propisanog roka;
- 4) ne sadrži potrebne podatke ili nije razumljiva, a podnosilac/teljka je u ostavljenom roku ne dopuni, odnosno ne otkloni nedostatke;
- 5) podnosilac/teljka pritužbu povuče prije pokretanja postupka;
- 6) podnosilac/teljka pritužbe ne postupi u skladu sa uputstvom Zaštitnika/ce o iskorišćavanju odgovarajućeg i efikasnijeg pravnog sredstva;

7) je pritužba ponovljena, a nijesu podnijeti novi dokazi;

8) se radi o zloupotrebi prava na podnošenje pritužbe.

Zloupotrebom prava na podnošenje pritužbe, u smislu stava 1 tačka 8 ovog člana, smatra se kad:

- pritužba ne sadrži osnov za postupanje, odnosno kad je nerazumljiva i kad ne mogu da se otklone nedostaci, niti da uputstvo o pravcu u kojem ti nedostaci treba da se otklone ili pritužba dopuni;

- je uvredljive sadržine koja prevazilazi granice slobode izražavanja;

- je svjesno zasnovana na netačnim činjenicama i lažnim izjavama;

- su činjenice i dokazi namjerno izostavljeni;

- postoje drugi razlozi koji ukazuju na očiglednu zloupotrebu prava na podnošenje pritužbe.

Zaštitnik/ca obavještava podnosioca/teljku pritužbe o razlozima za nepostupanje i ukazuje na mogućnost za eventualno ostvarivanje zaštite njegovih/njenih prava na drugi način i pred drugim organom.

Član 58

Zaštitnik/ca razmatra pritužbu i zauzima stav u odnosu na njenu prihvatljivost.

Ako pritužba ispunjava uslove iz člana 54 stav 1 ovog zakona, Zaštitnik/ca pokreće ispitni postupak.

Zaštitnik/ca može da odluči i bez pokretanja ispitnog postupka, ako se iz činjenica navedenih u pritužbi i opštepoznatih činjenica, javnih isprava i dokaza koji su bili dostupni Zaštitniku/ci nedvosmisleno može utvrditi da su podnosiocu/teljki povrijeđena ljudska prava i slobode (skraćeni postupak).

Član 59

Kad utvrdi da su se stekli uslovi za postupanje po podnijetoj pritužbi u skladu sa ovim zakonom, Zaštitnik/ca pokreće ispitni postupak i o tome obavještava starješinu/ku organa, odnosno lice koje rukovodi organom na čiji se akt, radnju (činjenje ili propuštanje obaveze da djeluje) pritužba odnosi, radi dostavljanja izjašnjenja i određuje rok za dostavljanje izjašnjenja i dokumentacije, a koji ne može biti kraći od 15 dana.

Zaštitnik/ca upozorava starješinu/ku organa, odnosno lice iz stava 1 ovog člana na posljedice propuštanja.

Starješina/ka organa, odnosno lice koje rukovodi organom dužan/na je da dostavi izjašnjenje i dokumentaciju iz stava 1 ovog člana u roku koji Zaštitnik/ca odredi.

Ako izjašnjenje iz stava 1 ovog člana ne sadrži sve potrebne podatke ili nije dostavljena potrebna dokumentacija, starješina/ka organa, odnosno lice koje rukovodi organom dužno je da na zahtjev Zaštitnika/ce dostavi dopunu izjašnjenja i potrebnu dokumentaciju.

Član 60

Starješina/ka organa, odnosno lice koje rukovodi organom dužno je da na zahtjev Zaštitnika/ce:

- stavi na raspolaganje sve podatke iz nadležnosti organa kojim rukovodi, bez obzira na stepen tajnosti;
- omogući neposredan uvid u službene spise, dokumenta i podatke, kao i da mu/joj dostavi kopije traženih spisa i dokumenata, bez obzira na stepen tajnosti;
- da omogući slobodan pristup svim prostorijama u kojima se nalaze dokumenti i stvari od značaja za postupanje.

Član 61

Ako starješina/ka organa, odnosno lice koje rukovodi organom ne postupi po zahtjevu Zaštitnika/ce u određenom roku, dužno je da bez odlaganja obavijesti Zaštitnika/cu, uz navođenje razloga nepostupanja.

O nepostupanju iz stava 1 ovog člana Zaštitnik/ca obavještava podnosioca/teljku pritužbe i ukazuje na mogućnost za eventualno ostvarivanje zaštite njegovih/njenih prava na drugi način i pred drugim organima.

O nepostupanju iz stava 1 ovog člana Zaštitnik/ca može da upozna neposredno viši organ ili Skupštinu, obavijesti javnost ili na drugi način postupi u skladu sa ovim zakonom.

Nepostupanje u skladu sa stavom 1 ovog člana smatra se ometanjem rada Zaštitnika/ce.

Član 62

Organi su dužni da sa Zaštitnikom/com saraduju i pružaju mu/joj pomoć.

Nepostupanje u skladu sa stavom 1 ovog člana smatra se ometanjem rada Zaštitnika/ce.

Član 63

Zaštitnik/ca obustavlja postupak ako:

1) utvrdi da je nakon podnošenja pritužbe pokrenut sudski postupak, da je sudski postupak po istom osnovu u toku (osim za slučaj odugovlačenja sudskog postupka i neizvršavanja sudskih odluka) ili je po istom činjeničnom i pravnom osnovu sudski postupak pravosnažno okončan;

2) podnosilac/teljka pritužbe ne saraduje u postupku;

3) podnosilac/teljka povuče pritužbu;

4) organ u međuvremenu otkloni učinjenu povredu;

5) nastupi smrt podnosioca/teljke pritužbe, osim ako najmanje jedan/na nasljednik/ca traži da se postupak nastavi.

O obustavi postupka Zaštitnik/ca obavještava podnosioca/teljku pritužbe, odnosno njegovog/njenog punomoćnika/cu, a ako je pokrenut ispitni postupak obavještava se i organ u odnosu na koji je pritužba podnijeta.

Član 64

Radi ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik/ca može da pozove svako lice u svojstvu svjedoka/kinje ili da angažuje stručnjaka/kinju iz odgovarajuće oblasti.

Lica iz stava 1 ovog člana dužna su da se odazovu pozivu i imaju pravo na naknadu troškova, odnosno nagradu u skladu sa propisima kojima se uređuju nagrade i naknade troškova u sudskim postupcima, a koje se isplaćuju iz sredstava Zaštitnika/ce.

Član 65

Nakon završetka ispitnog postupka Zaštitnik/ca daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda.

Kad Zaštitnik/ca utvrdi da je došlo do povrede ljudskih prava i sloboda, mišljenje sadrži i preporuku o mjerama koje treba preduzeti da bi se povreda otklonila, kao i rok za njeno otklanjanje.

Zaštitnik/ca može dati preporuku i kad nije nastupila povreda ljudskih prava i sloboda na koju podnosilac/teljka pritužbe ukazuje, ako se na taj način preventivno djeluje i isključuje rizik od nastanka povrede u budućnosti.

Zaštitnik/ca može dati preporuku i ako procijeni da je davanje preporuke nužno radi sprečavanja nastanka teže posljedice kojom može da se naruši pravni poredak, javni red i mir, tolerancija, poštovanje ljudskih prava i sloboda, multikulturalnost, demokratija i vladavina prava.

Član 66

Starješina/ka organa, odnosno lice koje rukovodi organom na čiji rad se preporuka odnosi dužno je da, u roku koji odredi Zaštitnik/ca, dostavi izvještaj o preduzetim mjerama za izvršenje preporuke.

Ako starješina/ka organa, odnosno lice koje rukovodi organom ne postupi u skladu sa preporukom u određenom roku, Zaštitnik/ca može upoznati neposredno viši organ, sačiniti poseban izvještaj, obavijestiti javnost ili pokrenuti prekršajni postupak u skladu sa ovim zakonom.

Član 67

Zaštitnik/ca obavještava podnosioca/teljku pritužbe o ispitnom postupku i načinu njegovog okončanja, kao i o mjerama koje je organ preduzeo radi izvršavanja preporuke, odnosno razlozima zbog kojih to nije u mogućnosti da učini.

Član 68

Zaštitnik/ca donosi Poslovnik o radu Zaštitnika/ce.

Poslovnikom iz stava 1 ovog člana uređuju se bliža pravila postupanja po primljenim pritužbama i sprovođenja ispitnog postupka pred Zaštitnikom/com, kao i druga pitanja od značaja za rad Zaštitnika/ce.

Poslovnik iz stava 1 ovog člana objavljuje se u „Službenom listu Crne Gore“.

VI. JAVNOST RADA I IZVJEŠTAVANJE

Član 69

Javnost rada Zaštitnika/ce obezbjeđuje se:

- dostavljanjem Skupštini redovnih i posebnih izvještaja Zaštitnika/ce u vezi sa stanjem i postupanjem u oblastima iz člana 70 ovog zakona;

- saradnjom sa medijima, odnosno obraćanjem javnosti putem medija, društvenih mreža i drugih sredstava komunikacije, objavljivanjem istraživanja i analiza u vezi sa ljudskim pravima i slobodama, u skladu sa zakonom kojim se uređuje tajnost podataka i zakonom kojim se uređuje zaštita podataka o ličnosti i načelom povjerljivosti postupanja pred Zaštitnikom/com.

Redovni izvještaji iz stava 1 alineja 1 ovog člana podnose se Skupštini najkasnije do 31. marta tekuće godine za prethodnu kalendarsku godinu.

Član 70

Zaštitnik/ca sačinjava posebne izvještaje o radu u pojedinim oblastima, i to:

1) poseban izvještaj o djelovanju Nacionalnog preventivnog mehanizma za prevenciju torture za prethodnu kalendarsku godinu i dostavlja ga Skupštini najkasnije do polovine tekuće godine;

2) poseban preliminarni izvještaj o djelovanju Zaštitnika/ce i stanju ljudskih prava i sloboda u oblasti zaštite od diskriminacije prema dostupnim statističkim i drugim podacima iz rada Zaštitnika/ce, postupanju drugih državnih organa, podacima dobijenim od nevladinih organizacija i drugih organizacija civilnog društva, informacijama savjeta manjinskih naroda ili drugih manjinskih nacionalnih zajednica i drugih izvora za prvu polovinu svake kalendarske godine i dostavlja ga Skupštini do kraja te kalendarske godine;

3) poseban izvještaj o stanju prava djeteta u Crnoj Gori za prethodnu kalendarsku godinu i dostavlja ga Skupštini najkasnije do polovine tekuće godine;

4) poseban izvještaj o pitanjima od značaja za ravnopravnost polova i izvještaj o stanju rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori za prethodnu kalendarsku godinu i dostavlja ga Skupštini najkasnije do polovine tekuće godine.

Zaštitnik/ca može da podnese Skupštini i druge posebne, periodične i tematske izvještaje od značaja za ostvarivanje pojedinih ljudskih prava i sloboda, a naročito u odnosu na

pojedine ranjive grupe, kao što su žene i djevojčice žrtve nasilja, žrtve vršnjačkog nasilja, pripadnici manjinskih naroda i drugih manjinskih zajednica, stranci/kinje.

VII. SLUŽBA ZAŠTITNIKA/CE I POPUNA RADNIH MJESTA

Član 71

Za vršenje stručnih i drugih poslova Zaštitnik/ca obrazuje Službu Zaštitnika/ce (u daljem tekstu: Služba).

Rad Službe organizuje, koordinira i za njeno pravilno funkcionisanje odgovara generalni/a sekretar/ka.

Generalni/a sekretar/ka stara se i odgovoran/na je za sprovođenje akata Zaštitnika/ce, priprema predlog zahtjeva za dodjelu budžetskih sredstava Zaštitnika/ce, stara se o kadrovskom planiranju, sprovođenju postupka zapošljavanja, sprovođenju ocjenjivanja i stručnom usavršavanju zaposlenih, kao i organizovanju i ostvarivanju saradnje Zaštitnika/ce sa organima i organizacijama u zemlji i inostranstvu i vrši druge poslove koje mu/joj Zaštitnik/ca povjeri.

Član 72

Generalnog/nu sekretara/ku bira Zaštitnik/ca na period od šest godina, na osnovu javnog konkursa.

Za svoj rad generalni/na sekretar/ka odgovoran/na je Zaštitniku/ci.

Član 73

Stručne poslove iz nadležnosti Zaštitnika/ce vrše glavni/e savjetnici/ce i savjetnici/ce Zaštitnika/ce.

Glavni/a savjetnik/ca Zaštitnika/ce može biti lice koje, pored opštih uslova za rad u državnim organima, ima najmanje VIII nivo kvalifikacija obrazovanja i najmanje deset godina radnog iskustva, od čega najmanje pet godina iskustva u oblasti zaštite ljudskih prava i sloboda.

Savjetnik/ca Zaštitnika/ce može biti lice koje, pored opštih uslova za rad u državnim organima, ima najmanje VIII nivo kvalifikacije obrazovanja i najmanje pet godina radnog iskustva, od čega najmanje tri godine iskustva u oblasti zaštite ljudskih prava i sloboda.

Akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Službe samostalno donosi Zaštitnik/ca.

Član 74

Na druga zvanja i uslove za zasnivanje radnog odnosa zaposlenih u Službi primjenjuje se zakon kojim se uređuju prava, obaveze i odgovornosti državnih službenika/ca i namještenika/ca, ako ovim zakonom nije drugačije uređeno.

Član 75

Odluku o pokretanju postupka za popunu radnog mjesta u Službi, Zaštitnik/ca može donijeti ako:

- je radno mjesto utvrđeno aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji;
- radno mjesto nije popunjeno;
- je popuna radnog mjesta predviđena kadrovskim planom iz člana 87 ovog zakona;
- je Zaštitnik/ca za to obezbijedio/la finansijska sredstva.

Izuzetno, Zaštitnik/ca može donijeti odluku o pokretanju postupka za popunu radnog mjesta čija popuna nije predviđena kadrovskim planom iz člana 87 ovog zakona, ako je to radno mjesto u toku tekuće kalendarske godine ostalo upražnjeno prestankom radnog odnosa državnog/e službenika/ce, odnosno namještenika/ce u Službi ili ako je zbog organizacionih izmjena radno mjesto ostalo upražnjeno.

Član 76

Radna mjesta u Službi popunjavaju se na osnovu:

- raspoređivanja;
- javnog oglasa;
- javnog konkursa.

Popuna radnog mjesta vrši se putem raspoređivanja u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava, obaveze i odgovornosti državnih službenika/ca i namještenika/ca.

Ako radno mjesto nije popunjeno na način iz stava 2 ovog člana, popuna se vrši putem javnog oglasa.

Popuna početnih pozicija u okviru kategorije ekspertski kadar, izvršni kadar, kao i radnog mjesta namještenika/ce vrši se na osnovu javnog oglasa.

Popuna radnog mjesta generalnog/e sekretara/ke vrši se na osnovu javnog konkursa.

Član 77

Javni oglas i javni konkurs (u daljem tekstu: oglas) objavljuje Služba, u roku od pet dana od dana donošenja odluke o pokretanju postupka za popunu radnog mjesta.

Oglas se objavljuje na internet stranici Zaštitnika/ce, organa uprave nadležnog za upravljanje ljudskim resursima i Zavoda za zapošljavanje Crne Gore i u jednom dnevnom štampanom mediju koji se distribuira na teritoriji cijele Crne Gore.

Rok za podnošenje prijave na javni oglas je 15 dana, a na javni konkurs 20 dana od dana objavljivanja.

Sadržaj oglasa utvrđuje Zaštitnik/ca.

Član 78

Ako se oglas ne može sprovesti zbog izmjene propisa, izmjene akta o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zaštitnika/ce ili drugih okolnosti nastalih nakon objavljivanja oglasa, Zaštitnik/ca će povući oglas i obustaviti postupak za popunu radnog mjesta.

Odluka o povlačenju oglasa i obustavi postupka za popunu radnog mjesta, može se donijeti do isteka roka za prijavljivanje kandidata/kinja na oglas.

Ako je prilikom objavljivanja oglasa došlo do greške u sadržaju oglasa, može se izvršiti ispravka objavljenog oglasa.

Ispravku oglasa objavljuje Služba, na način na koji je objavljen oglas.

U slučaju ispravke oglasa, rok za prijavljivanje kandidata/kinja teče od dana objavljivanja ispravke oglasa.

Način i postupak povlačenja i ispravke oglasa utvrđuje Zaštitnik/ca.

Član 79

Na osnovu potpune i uredne dokumentacije koja je blagovremeno dostavljena, Služba sačinjava listu kandidata/kinja koji/e ispunjavaju uslove oglasa.

Član 80

Kandidat/kinja koji/a ispunjava uslove javnog oglasa podliježe provjeri znanja, sposobnosti, kompetencija i vještina, zavisno od kategorije radnog mjesta.

Kandidat/kinja iz stava 1 ovog člana koji/a ne pristupi provjeri znanja, sposobnosti, kompetencija i vještina, smatra se da je odustao/la od javnog oglasa.

Provjera iz stava 1 ovog člana vrši se pisanim testiranjem i usmenim intervjuom, ocjenjivanjem znanja, sposobnosti, kompetencija i vještina, na osnovu propisanih kriterijuma.

Provjeru iz stava 1 ovog člana vrši komisija koju obrazuje Zaštitnik/ca, a koju čine zamjenik/ca za oblast za koju se raspisuje javni oglas, generalni/a sekretar/ka i istaknuti/a stručnjak/inja u oblasti ljudskih prava sa liste istaknutih stručnjaka/inja koju, u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava, obaveze i odgovornosti državnih službenika/ca i namještenika/ca, utvrđuje organ uprave nadležan za upravljanje ljudskim resursima.

Komisija iz stava 4 ovog člana sačinjava izvještaj o provjeri kandidata/kinja u smislu stava 1 ovog člana.

Predsjedniku i članovima komisije iz stava 4 ovog člana pripada naknada za rad u visini koja se utvrđuje posebnom odlukom Zaštitnika/ce.

Bliži način sprovođenja provjere iz stava 1 ovog člana, kriterijume i način ocjenjivanja iz stava 3 ovog člana utvrđuje Zaštitnik/ca.

Član 81

Komisija iz člana 80 stav 4 ovog zakona, u roku od tri dana od dana sačinjavanja izvještaja iz člana 80 stav 5 ovog zakona, utvrđuje listu za izbor kandidata/kinja.

Lista za izbor kandidata/kinja sadrži tri najbolje ocijenjena kandidata/kinje, a može da sadrži i više kandidata/kinja ako su isto ocijenjeni.

Ako je javni oglas objavljen radi popune radnog mjesta za više izvršilaca, lista za izbor kandidata/kinja sadrži za dva veći broj najbolje ocijenjenih kandidata/kinja od broja izvršilaca/teljki koji se javnim oglasom traži.

Lista za izbor kandidata/kinja i izvještaj iz stava 1 ovog člana dostavljaju se Zaštitniku/ci.

Član 82

Nakon dostavljanja liste za izbor kandidata/kinja iz člana 81 ovog zakona Zaštitnik/ca obavlja razgovor sa svim kandidatima/kinjama sa liste za izbor kandidata/kinja, nakon čega vrši izbor kandidata/kinje za popunu radnog mjesta.

Prilikom izbora kandidata/kinje Zaštitnik/ca je dužan/na da izvrši izbor najbolje ocijenjenog/e kandidata/kinje sa liste za izbor kandidata/kinja.

Odluku o izboru kandidata/kinje donosi Zaštitnik/ca.

U obrazloženju odluke o izboru kandidata/kinje navode se razlozi za donošenje odluke.

Odluku o izboru kandidata/kinje, Zaštitnik/ca je dužan/na da donese u roku od deset dana od dana prijema liste za izbor kandidata/kinja i nakon toga je dostavi kandidatima/kinjama sa liste za izbor kandidata/kinja, u roku od pet dana.

Član 83

Na osnovu izvršne odluke iz člana 82 ovog zakona, Zaštitnik/ca donosi rješenje o zasnivanju radnog odnosa zaposlenog/e u Službi.

Član 84

Kandidat/kinja koji/a ispunjava uslove javnog konkursa za popunu radnog mjesta generalnog/e sekretara/ke podliježe provjeri kompetencija, znanja i sposobnosti.

Provjera iz stava 1 ovog člana vrši se putem testiranja u pisanoj formi i strukturiranim intervjuom, ocjenjivanjem kompetencija, znanja i sposobnosti, na osnovu utvrđenih kriterijuma.

Provjeru iz stava 1 ovog člana vrši komisija koju obrazuje Zaštitnik/ca, a koju čine zamjenik/ca za oblast javne uprave i pravosuđa, predstavnik/ca nadležnog odbora Skupštine i jedan/na istaknuti/a stručnjak/inja iz oblasti sistema javne uprave, službeničkog sistema i pravosuđa.

O provjeri iz stava 1 ovog člana komisija iz stava 3 ovog člana sačinjava izvještaj.

Komisija iz stava 3 ovog člana, u roku od tri dana od dana sačinjavanja izvještaja iz stava 4 ovog člana, utvrđuje listu za izbor kandidata/kinja koju zajedno sa tim izvještajem dostavlja Zaštitniku/ci.

Lista za izbor kandidata/kinja sadrži tri najbolje ocijenjena kandidata/kinje, a može da sadrži i više kandidata/kinja ako su isto ocijenjeni.

Predsjedniku i članovima komisije iz stava 3 ovog člana pripada naknada za rad u visini koja se utvrđuje posebnom odlukom Zaštitnika/ce.

Bliži način sprovođenja provjere iz stava 1 ovog člana, kriterijume i način ocjenjivanja iz stava 2 ovog člana utvrđuje Zaštitnik/ca.

Član 85

Zaštitnik/ca je dužan/na da, najkasnije u roku od 15 dana od dana prijema liste za izbor kandidata/kinja i izvyještaja iz člana 84 stav 5 ovog zakona, nakon obavljenog razgovora sa svim kandidatima/kinjama sa liste za izbor kandidata/kinja donese odluku o izboru generalnog/e sekretara/ke.

Član 86

Kandidat/kinja koji/a se prijavio/la na oglas ima pravo da pregleda dokumentaciju oglasa u prisustvu zaposlenog/e u Službi.

Kandidatima/kinjama koji/e nijesu izabrani/e vratiće se dostavljena dokumentacija, u roku od 30 dana od dana donošenja odluke iz člana 82 stav 3, odnosno člana 85 ovog zakona, ako na odluku nije izjavljena žalba.

Član 87

U cilju upravljanja ljudskim resursima u Službi donosi se kadrovski plan kojim se planiraju broj zaposlenih, promjene u kadrovskoj strukturi i druga strateška pitanja upravljanja ljudskim resursima u skladu sa budžetskim i strateškim planiranjem rada Zaštitnika/ce.

Član 88

Kadrovski plan za Službu donosi Zaštitnik/ca.

Kadrovski plan iz stava 1 ovog člana donosi se za kalendarsku godinu, u roku od 30 dana od dana donošenja zakona o budžetu, a sadrži projekcije za naredne dvije godine.

Član 89

Na prava, obaveze i odgovornosti zaposlenih u Službi, koja nijesu uređena ovim zakonom primjenjuje se zakon kojim se uređuju prava, obaveze i odgovornosti državnih službenika/ca i namještenika/ca.

VIII. PRAVO NA ZARADU

Član 90

Zaštitnik/ca, zamjenik/ca, generalni/a sekretar/ka, glavni/a savjetnik/ca Zaštitnika/ce i savjetnik/ca Zaštitnika/ce ostvaruju zaradu u visini zarade shodno grupi poslova i koeficijentima u skladu sa zakonom kojim se uređuje način utvrđivanja i ostvarivanja prava na zaradu, naknadu zarade i druga primanja zaposlenih u javnom sektoru.

Zaštitnik/ca ostvaruje zaradu u visini zarade propisane za zvanja koja pripadaju grupi poslova A, podgrupa 2.

Zamjenik/ca ostvaruje zaradu u visini zarade propisane za zvanja koja pripadaju grupi poslova B, podgrupa 5.

Generalni/a sekretar/ka ostvaruje zaradu u visini zarade propisane za zvanja koja pripadaju grupi poslova B, podgrupa 10.

Glavni/a savjetnik/ca Zaštitnika/ce ostvaruje zaradu u visini zarade propisane za zvanja koja pripadaju grupi poslova C, podgrupa 11.

Savjetnik/ca Zaštitnika/ce ostvaruje pravo na zaradu u visini od 90% zarade glavnog/e savjetnika/ce Zaštitnika/ce.

IX. FINANSIRANJE

Član 91

Finansijska sredstva neophodna za nezavisno i efikasno ostvarivanje funkcije Zaštitnika/ce obezbjeđuju se u Budžetu Crne Gore.

Zahtjev za dodjelu budžetskih sredstava Zaštitnika/ce, Zaštitnik/ca podnosi organu državne uprave nadležnom za poslove finansija.

Zaštitnik/ca učestvuje u radu nadležnih radnih tijela i sjednice Skupštine na kojoj se raspravlja o predlogu Budžeta Crne Gore.

Sredstvima iz stava 1 ovog člana Zaštitnik/ca raspolaže nezavisno i samostalno.

Član 92

Prilikom utvrđivanja zahtjeva za dodjelu budžetskih sredstava Zaštitnika/ce obezbjeđuje se ravnomjerno finansiranje svih oblasti rada Zaštitnika/ce, u skladu sa članom 13 stav 3 ovog zakona.

Član 93

Prilikom utvrđivanja zahtjeva za dodjelu sredstava, zamjenici/ce samostalno predlažu Zaštitniku/ci sredstva neophodna za finansiranje poslova iz oblasti djelokruga rada za koju su imenovani/e, u skladu sa planovima rada organizacionih jedinica, za godinu za koju se donosi budžet.

X. KAZNENE ODREDBE

Član 94

Novčanom kaznom od 500 eura do 2.000 eura kazniće se za prekršaj:

- starješina organa, odnosno lice koje rukovodi organom, ako na zahtjev Zaštitnika/ce ne stavi na raspolaganje sve podatke iz nadležnosti organa kojim rukovodi, bez obzira na stepen tajnosti (član 60 stav 1 alineja 1);
- starješina organa, odnosno lice koje rukovodi organom, ako ne omogući neposredan uvid u službene spise, dokumenta i podatke, ako mu ne dostavi kopije traženih spisa i dokumenata, bez obzira na stepen tajnosti (član 60 stav 1 alineja 2);
- starješina organa, odnosno lice koje rukovodi organom, ako ne omogući slobodan pristup svim prostorijama u kojima se nalaze dokumenti i stvari od značaja za postupanje (član 60 stav 1 alineja 3);
- lice koje je se ne odazove u svojstvu svjedoka ili stručnjaka iz odgovarajuće oblasti (član 64 stav 2);
- starješina organa, odnosno lice koje rukovodi organom kojem je upućena preporuka, ako u roku koji odredi Zaštitnik/ca, ne dostavi izvještaj o preduzetim mjerama za izvršenje preporuke (član 66 stav 1).

XI. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 95

Akti za sprovođenje ovog zakona donijeeće se u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 96

Poslovník o radu Zaštitnika/ce donijeće se u roku od dva mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 97

Akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Službe donijeće se u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 98

Postupci po pritužbama radi povrede ljudskih prava i sloboda započeti do dana stupanja na snagu ovog zakona okončaće se po odredbama Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG", br. 42/11, 32/14 i 3/26).

Član 99

Zaštitnik/ca i zamjenici/e koji/e su imenovani/e u skladu sa Zakonom o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG", br. 42/11, 32/14 i 3/26) nastavljaju da vrše funkcije do isteka mandata na koji su imenovani/e.

Član 100

Odredba člana 49 ovog zakona primjenjivaće se od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Član 101

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG", br. 42/11, 32/14 i 3/26).

Član 102

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

* U ovaj zakon prenesena je odredba Direktive 2014/54/EU Evropskog parlamenta i Savjeta od 16. aprila 2014. godine o mjerama za lakše ostvarivanje prava zajamčenih radnicima u kontekstu slobode kretanja radnika.

OBRAZLOŽENJE

I. USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje ovog Zakona sadržan je u odredbi član 16 tačka 1 Ustava Crne Gore kojim je predviđeno da Crna Gora, između ostalog, zakonom uređuje način ostvarivanja ljudskih prava i sloboda kada je to neophodno za njihovo ostvarenje, a u vezi sa odredbama člana 81 Ustava Crne Gore.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda ustanovljena je Zakonom, koji je donijela Skupština Republike Crne Gore, 8. jula 2003. godine. Osnivanje institucije i njeno uvođenje u naš pravni sistem uslovljeno je potrebom da se obezbijedi efikasna i kvalitetna institucionalna zaštita ljudskih prava i sloboda.

Član 81 Ustava Crne Gore ustanovljava instituciju Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, kao samostalan i nezavisan organ koji preduzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda vrši funkciju na osnovu Ustava, zakona i potvrđenih međunarodnih ugovora, pridržavajući se načela pravde i pravičnosti. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda imenuje se na vrijeme od šest godina i može biti razriješen u slučajevima predviđenim zakonom.

Država Crna Gora je prihvatila niz međunarodnih dokumenata, koji se odnose na zaštitu i unapređenje ljudskih prava. Prihvatanjem ovih dokumenata država se obavezala da će uspostaviti efikasan i kvalitetan insitucionalni okvir za zaštitu ljudskih prava i sloboda.

Nacionalne institucije za ljudska prava treba da bude osnovana u skladu sa Principima koji se odnose na status nacionalnih institucija za unapređenje i zaštitu ljudskih prava ("Pariski Principi") koje je usvojila Generalna skupština 1993. na predlog Komiteta za ljudska prava iz 1992. Ovi minimalni standardi pružaju smernice za osnivanje, nadležnosti, dužnosti, sastav, uključujući pluralizam, nezavisnost, način rada takvih nacionalnih tela. Slično, na 118. Plenarnoj sjednici (15-16. mart 2019) Venecijanska komisija usvojila je principe Zaštite i promocije institucije Zaštitnika. Na osnovu ovih principa institucija zaštitnika ima važnu ulogu u cilju jačanja demokratije, vladavine prava, dobrog upravljanja i zaštite i promocije ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Predloženim zakonskim rješenjima prihvataju se su standardi koji su utvrđeni Pariskim principima i preporukama Venecijanske komisije. Prilikom predlaganja ovih rješenja naročito se vodilo računa da se instituciji Zaštitnika obezbijedi nezavisnost, autonomija od Vlade, pluralizam, široki mandat zasnovan na univerzalnim principima ljudskih prava, adekvatne moći istrage i odgovarajući resursi. Takođe, radna grupa je imala posebno u vidu potrebu da se novim zakonskim tekstom unaprijedi status Zaštitnika a sve u cilju stvaranja pretpostavki za unapređenja sadašnjeg statusa B u status A koji ima od strane Pododbora za akreditaciju Globalnog saveza nacionalnih institucija za ljudska prava. U tom cilju su u zakonski tekstu implementirani i principi sadržani u pomenutim međunarodnim dokumentima a koji do sada nisu postojali u važećem Zakonu o zaštitniku kao npr. da zaštitnik ima potpunu samostalnost prilikom zapošljavanja osoblja, funkcionalni imunitet, pitanje zarada, finansijska nezavisnost, itd.

Nova zakonska rješenja imaju za cilj eliminaciju nesaglasnosti u postojećem zakonodavstvu sa preporukama međunarodnih nadzornih tijela, ako i jačanje administrativne i finansijske nezavisnosti i samostalnosti institucije u unutrašnjem pravnom poretku, uz podizanje stepena odgovornosti adresata kojima se upućuju preporuke u slučajevima kršenja ljudskih prava i u slučajevima kada postoji rizik od kršenja. Poseban fokus je stavljen na jačanje unutrašnje odgovornosti i samostalnosti u pogledu funkcionisanja pojedinih sektora radi ispunjenja obaveza prema zaključenim međunarodnim ugovorima (zaštita od torture, prava djeteta, zaštita od diskriminacije, kao i usaglašavanje zakona sa odredbama prava EU u oblastima zaštite jednakosti i anti-diskriminacije i implementacija direktiva o jednakosti, uključujući i direktive o tijelima za jednakost.

III. USAGLAŠENOST SA PRAVNOM TEKOVINOM EVROPSKE UNIJE I POTVRĐENIM MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA

U pogledu usaglašenosti sa pravom Evropske unije zakonski tekst je inkorporirao pravila sadržana u sledećim dokumentima:

- Direktiva Savjeta (EU) 2024/1499 od 7. maja 2024. o standardima za tijela za jednakost u području jednakog postupanja prema osobama bez obzira na njihovo rasno ili etničko porijeklo, jednakog postupanja u pitanjima zapošljavanja i rada prema osobama bez obzira na njihovu vjeru ili uvjerenje, invaliditet, dob ili seksualnu orijentaciju, jednakog postupanja prema ženama i muškarcima u pitanjima socijalne sigurnosti te u pristupu i nabavci robe, odnosno pružanju usluga, te o izmjeni direktiva 2000/43/EZ i 2004/113/EZ
- Direktiva (EU) 2024/1500 Evropskog parlamenta i Savjeta od 14. maja 2024. godine o standardima za tijela za jednakost u području jednakog postupanja prema ženama i muškarcima te njihovih jednakih mogućnosti u pitanjima zapošljavanja i rada, te o izmjeni direktiva 2006/54/EZ i 2010/41/EU

Kada je riječ o usaglašenosti sa drugim međunarodnim dokumentima:

- Preporuka CM/Rec(2019)6 Komiteta ministara država članica o razvoju institucije Zaštitnika (usvojen od strane Komiteta ministara 16. oktobra 2019)
- Preporuke UN nadzornih tijela o jačanju pojedinih oblika rada institucije Zaštitnika:
 - UN Komitet za prava djeteta - Zaključna zapažanja o kombinovanom drugom i trećem periodičnom izvještaju Crne Gore (CRC/MNE/CO/2-3)
 - UN Komitet za sprečavanje torture - Zaključna zapažanja o trećem periodičnom izvještaju za Crnu Goru (CAT/C/MNE/CO/3)
 - UN Komitet za prava osoba sa invaliditetom - Zaključna zapažanja o inicijalnom izvještaju Crne Gore (CRPD/C/MNE/CO/1)
- Preporuke Savjeta Evrope:
 - Venecijanska komisija (Principi zaštite i promocije institucija za ljudska prava - CDL-AD(2019)005)
 - Evropska komisija protiv rasizma i netolerancije - Izvještaj za Crnu Goru 2017
 - Komitet za sprečavanje torture Savjeta Evrope - Izvještaj Vladi Crne Gore o ad hoc posjeti Crnoj Gori koju je sproveo Evropski komitet za prevenciju torture i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT/Inf (2023) 10)

IV. OBJAŠNJENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA

Odredbama članova 1-5 Predloga propisane su osnovne odredbe ovog Zakona, koje predstavljaju temeljne principe na kojima se zasniva ovaj propis. Osnovnim odredbama se

ustanovljavaju i definišu: načela rada Zaštitnika/ce; subjekti u odnosu na koje Zaštitnik/ca ima ovlaštenja da sprovodi svoju nadležnost na promociji i preduzimanju mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda; zabrana uticaja na rad; sjedište i mjesto obavljanja poslova; načelo javnosti.

Subjekti u odnosu na koje Zaštitnik/ca vrši promociju i preduzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda, kada se ona povrjeđuju aktom, radnjom (činjenjem ili propuštanjem obaveze da djeluju) jesu: državnih organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave ili lokalne uprave, javnih ustanova, javnih službi i drugih nosilaca prenesenih ili povjerenih javnih ovlaštenja, pravnih lica sa većinskim udjelom države i /ili učešća lokalne samouprave u njegovom vlasništvu (u daljem tekstu: organi), kao i u slučaju kada se u skladu sa ovim ili drugim zakonom propisuje zaštita od kršenja ljudskih prava od strane drugih pravnih i fizičkih lica.

Normirana je nadležnost Zaštitnika/ce koja se odnosi na promociju ljudskih prava i sloboda sprovođenjem aktivnosti radi unapređenja ljudskih prava i sloboda, praćenjem stanja i ukazivanjem na potrebu njihove zaštite, obavljanjem istraživačkih i analitičkih poslova, aktivnim podsticanjem i održavanjem saradnje sa organizacijama civilnog društva, međunarodnim organizacijama, akademskim i naučno istraživačkim institucijama i iniciranjem usklađivanja zakonodavstva sa međunarodnim i evropskim standardima, upućivanjem na njihovu primenu i vršenjem drugih poslova na promociji, zaštiti, edukaciji i podizanju svijesti u javnosti, kao i značaju i unapređenju ljudskih prava.

Odredbama članova 6-22 Predloga propisana su pravila koja se odnose na imenovanje, prava i obaveze i prestanak funkcije. Ovim odredbama se ustanovljavaju i definišu: bliže razrađuju odredbe Ustava u pogledu imenovanja Zaštitnika/ce; uslovi za izbor Zaštitnika/ce; postupak imenovanja i ovlaštenja pojedinih organa u ovom postupku; posebna ovlaštenja Predsjednika u postupku imenovanja; prava iz radnog odnosa Zaštitnika/ce; broj, uslove i način imenovanja Zamjenika/ca Zaštitnika/ce; oblasti za koje se obezbjeđuje specijalizovanost zamjenika/ce; postupak i ovlaštenja Zaštitnika/ce prilikom imenovanja zamjenika/ce; mogućnost da Zaštitnik/ca odredi zamjenika/cu u slučaju privremene spriječenosti za obavljanje poslova; odgovornost zamjenika/ce u radu; polaganje zakletve Zaštitnika/ce; pitanja odgovornosti Zaštitnika/ce, Zamjenika/ce i Glavnog/e savjetnika za izraženo mišljenje ili odlučivanje; ograničenja u pogledu konflikta interesa, nespojivosti funkcija, kao i izuzetke; situaciju u pogledu spriječenosti Zaštitnika/ce da obavlja funkciju; razloge za prestanak i razrešenje sa funkcije Zaštitnika/ce i zamjenika/ce; pravila postupka i posebne situacije u pogledu prestanka funkcije; pravila o raspoređivanju Zamjenika/ce u slučaju prestanka mandata; službena legitimacija.

Predviđene su posebne odredbe u slučaju prestanka funkcije Zaštitnika/ce istekom mandata, Zaštitnik/ca koje predviđaju da će on/ona nastaviti da obavlja funkciju do imenovanja novog/e Zaštitnika/ce. U slučaju prestanka funkcije Zaštitnika/ce do imenovanja novog Zaštitnika/ce, dužnosti i poslove Zaštitnika/ce obavlja zamjenik/ca koji/ja najduže obavlja funkciju. Ove odredbe se naslanjaju na istovjetnu pravnu situaciju koju normira Zakon o Ustavnom sudu. Naime, u članu 15 predmetnog zakonskog teksta kad sudiji Ustavnog suda prestane funkcija zbog isteka mandata, a predlagač ne predloži ili Skupština ne izabere na upražnjeno mjesto sudiju Ustavnog suda, Skupština će istovremeno donijeti odluku o prestanku funkcije sudiji Ustavnog suda kome je istekao mandat i odluku da taj sudija nastavlja da vrši funkciju sudije Ustavnog suda do izbora novog sudije, ali ne duže od jedne godine.

Uvode se norme koje se odnose na imunitet Zaštitnika/ce, pa se protiv njega ne može se pokrenuti krivični postupak, niti odrediti pritvor, bez odobrenja Skupštine, osim ako je

zatečen/a u vršenju krivičnog djela za koje je propisana kazna u trajanju dužem od pet godina zatvora, uz to, Zaštitnik/ca i Zamjenik/ca ne može biti pozvan/a na krivičnu ili drugu odgovornost ili pritvoren/a za izraženo mišljenje ili odlučivanje u vršenju svoje funkcije. Glavni savjetnik Zaštitnik/ca i savjetnik Zaštitnik/ca ne može da bude pozvan na odgovornost za izraženo mišljenje koje je dao u vršenju dužnosti.

Definišu se obalasti specijalizacije zamjenika: 1. zaštita načela vladavine prava, načela dobre uprave i zaštite ljudskih prava u pravosudnim postupcima i upravnim poslovima; 2. zaštita i prevencije kršenja prava lica od mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja; 3. zaštita i promocije prava djeteta i prava mladih do navršenih 18 godina starosti; 4. zaštita od diskriminacije, zaštite lica sa invaliditetom, prava pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, ostvarivanje rodne ravnopravnosti i zaštite prava lica različite seksualne orijentacije.

Odredbama članova 23-32 Predloga ustavnovljavaju se pravila koja se odnose na nadležnosti i ovlašćenja. Zaštitnik/ca štiti načelo vladavine prava i postupa u predmetima zaštite prava na dobru upravu i prava na pravnu zaštitu. Po prvi put se u pravnom sistemu Crne Gore daje definicija pojma „dobre uprave“ a sve u skladu sa najboljom međunarodnom praksom. Pravo na dobru upravu obuhvata: 1. pravo na obraćanje i pravo na odgovor; 2. pravo svakog lica da bude saslušano prije preduzimanja bilo kakve pojedinačne mjere i radnje koja bi na njega mogla nepovoljno da utiče; 3. pravo svakog lica na pristup svojem spisu, uz poštovanje zakonitih interesa povjerljivosti i čuvanja profesionalne i poslovne tajne; 4. pravo na razuman rok za odlučivanje u upravnim postupcima u kojima se odlučuje o njegovim pravima i obavezama; 5. pravo na pravnu zaštitu i sprječavanje ćutanja administracije; 6. obavezu organa da obrazloži svoju odluku. Sve navedeno je u skladu sa članom 41 Povelje Evropske unije o temeljnim pravima koji propisuje da ovo pravo uključuje: (a) pravo svake osobe na saslušanje prije preduzimanju bilo kakve pojedinačne mjere koja bi na nju mogla nepovoljno uticati; (b) pravo svake osobe na pristup svojem spisu, uz poštovanje zakonitih interesa povjerljivosti te profesionalne i poslovne tajne; (c) obvezu uprave da obrazloži svoje odluke. Dodatno, svaka osoba ima pravo da joj EU naknadi svaku štetu koju njezine institucije ili službenici prouzrokuju pri obavljanju svojih dužnosti, u skladu s opštim načelima koja su zajednička pravima država članica.

Ovim odredbama se ustanovljavaju i definišu: ovlašćenja u postupanje u odnosu na organe iz člana 2 Zakona, predmetima zabrane diskriminacije kao i predmetima koji se tiču rada sudova; ovlašćenja za podnošenje inicijative za donošenje zakona i drugih opštih akata; davanje mišljenja sa primjedbama i sugestijama u postupku pripreme i donošenja zakona i drugih opštih akata; podnošenje predloga Ustavnom sudu za ocjenu ustavnosti opštih pravnih akata; davanju mišljenja na zahtjev državnih organa iz člana 2 Zakona; saradnja sa drugim organizacijama i subjektima koje se bave ljudskim pravima i slobodama, a posebno sa međunarodnim ugovornim tijelima; pristupanje međunarodnim udruženjima i mrežama uz poštovanje Ustava i međunarodnih principa; granice ovlašćenja i preuzimanja obaveza.

Zaštitnik/ca nije ovlašćen/a da mijenja, ukida ili poništava akte organa, niti da ispituje njihovu zakonitost, kao ni da zastupa stranke u postupku, niti da u njihovo ime ulaže pravna sredstva, osim u slučajevima i na način kako to predviđaju propisi koji se odnose na zaštitu od diskriminacije. Predsjednik/ca Crne Gore, predsjednik/ca Skupštine Crne Gore, predsjednik/ca i članovi/ce Vlade Crne Gore, predsjednik/ca opštine, gradonačelnik/ca Glavnog grada, gradonačelnik/ca Prijestonice, i druge starješine organa imaju obavezu da prime Zaštitnika/cu na njegov/njen zahtjev, bez odlaganja.

Zaštitnik/ca postupa u predmetima koji se tiču rada organa iz člana 2 ovog Zakona i kada se u njihovim radnjama steknu uslovi za preduzimanje mjera na zaštiti ljudskih prava i sloboda, ali nema ovlašćenje da postupa u predmetima koji se tiču privatno pravnih subjekata, osim za slučaj da je predmet postupanja zaštita od diskriminacije. U predmetima koji se tiču zabrane diskriminacije postupa u odnosu na pravna i fizička lica, kako u javnom tako i u privatnom sektoru. U predmetima koji se tiču rada sudova postupa samo u slučaju odugovlačenja sudskog postupka i neizvršavanja sudskih odluka.

Zaštitnik/ca nije ovlašćen/a da mijenja, ukida ili poništava akte organa, niti da ispituje njihovu zakonitost, niti može da zastupa stranke u postupku, niti da u njihovo ime ulaže pravna sredstva, osim u slučajevima i na način kako to predviđaju propisi koji se odnose na zaštitu od diskriminacije.

Odredbama članova 33-49 Predloga ustavnovljavaju se pravila koja se odnose na posebna ovlašćenja i oblike rada Zaštitnika/ca. Ustanovljava se i definiše da Zaštitnik/ca vrši poslove Nacionalnog preventivnog mehanizma za zaštitu lica lišenih slobode i lica kojima je ograničena sloboda kretanja od mučenja i drugih oblika surovog, nehumanog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja: Radi vršenja određenih poslova prevencije torture za koje su neophodna posebna specijalistička znanja i sposobnosti Zaštitnik/ca obrazuje radno tijelo od stručnjaka; Zaštitnik/ca je institucionalni mehanizam za zaštitu od diskriminacije, te uz saglasnost diskriminisanog lica, postupa i preduzima mjere za zaštitu od diskriminacije, u skladu sa ovim zakonom i posebnim zakonom kojim je uređena zabrana diskriminacije; Zaštitnik/ca organizuje i pruža podršku u radu Nacionalnog mehanizma za praćenje primjene UN Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom; Zaštitnik/ca vrši kontrolu postupka i zaštitu prava i sloboda lica nad kojima se sprovodi prinudno udaljenje i preduzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda lica koji se prinudno udaljava iz Crne Gore. U vršenju poslova prevencije torture, Zaštitnik/ca, zamjenik/ca Zaštitnika/ca, kao i glavni/a savjetnik/ca Zaštitnika/ca, savjetnik/ca Zaštitnika/ca i član radnog tijela imaju pravo: 1. da bez prethodne najave obilaze organe, ustanove i organizacije i pregledaju prostorije u kojima se nalaze ili bi se mogla nalaziti lica lišena slobode; 2. na pristup podacima o: organima, ustanovama i organizacijama u kojima se nalaze lica lišena slobode; broju lica lišenih slobode u organu, ustanovi ili organizaciji koju obilaze i o postupanju sa licima lišenim slobode; 3. da bez prisustva službenog lica razgovaraju sa licima lišenim slobode i drugim licima koja mogu da daju odgovarajuće informacije u vezi sa sumnjom da se krše ljudska prava u organu, ustanovi ili organizaciji koju obilaze. Lice koje rukovodi organom, ustanovom i organizacijom dužni su da: 1. omoguće nesmetan obilazak i pregled prostorija u kojima se nalaze ili bi se mogla nalaziti lica lišena slobode, kao i razgovor sa licima lišenim slobode i drugim licima koja mogu da daju odgovarajuće informacije u vezi sa sumnjom da se krše ljudska prava, bez prisustva službenog lica; 2. stave na raspolaganje podatke iz stava 1 alineja 2 ovog člana i omoguće neposredan uvid u službene spise i dokumente koji sadrže te podatke.

Zaštitnik/ca je institucionalni mehanizam za zaštitu od diskriminacije. Zamjenik/ca koji je odgovoran za poslove zaštite od diskriminacije predlaže i samostalno sprovodi mjere i aktivnosti u ovoj oblasti u skladu sa planovima rada, a naročito u vršenju raspoređivanja službenika koji vrše poslove u oblasti promocije, prevencije i zaštite načela rodne ravnopravnosti, prava seksualnih manjina, prava lica sa invaliditetom i prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

Nacionalni mehanizam za praćenje primjene UN Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom čine Zaštitnik/ca i nevladine organizacije, koje su pristupile zajedničkom protokolu i potpisale pravila o radu mehanizma preko ovlašćenih predstavnika. Ovaj mehanizam djeluje na principu terenskih posjeta institucijama i lokacijama na kojima borave i u okviru kojih se kreću osobe

sa invaliditetom, sa ciljem praćenja stanja u kojem se one nalaze i predlaganja mjera i postupaka Sve navedeno je u skladu sa članom 33 Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom koji predviđa da će države potpisnice će, u skladu sa svojim zakonskim i administrativnim sistemom, na nivou države zadržati, ojačati, imenovati ili uspostaviti okvir, uključujući jedan ili više nezavisnih mehanizama kada je to primjereno, za promovisanje, zaštitu i nadgledanje sprovođenja odredi ove Konvencije. Prilikom imenovanja ili uspostavljanja tog mehanizma države potpisnice će uzeti u obzir načela koja se odnose na status i funkcionisanje nacionalnih ustanova za zaštitu i promovisanje ljudskih prava.

Definisani su poslovi zaštite prava djeteta i zaštite prava mladih do navršениh 18 godina starosti su: 1. praćenje usklađenosti zakona i drugih propisa koji se odnose na zaštitu prava i interesa djece sa Ustavom Crne Gore, UN Konvencijom o pravima djeteta, Fakultativnim protokolom uz UN Konvenciju o pravima djeteta u pogledu uključivanja djece u oružane sukobe, Fakultativnim protokolom uz UN Konvenciju o pravima djeteta o prodaji djece, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji, Fakultativnim protokolom uz UN Konvenciju o pravima djeteta o postupku povodom pritužbi i drugim međunarodnim propisima koji se odnose na zaštitu prava i interesa djece i mladih; 2. praćenje izvršavanja obaveza koje proizilaze iz potvrđenih i objavljenih međunarodnih ugovora u odnosu na prava djeteta i mladih; 3. nadgledanje izvršavanja zakona, politika i prakse, kao i predlaganje mjera i donošenja propisa i strateških dokumenata koji utiču na ostvarivanje prava djeteta i mladih; 4. edukacija i podizanje svijesti opšte i stručne javnosti o pravima djeteta; 5. predlaganje i praćenje ostvarivanja prava posebno ranjivih grupa unutar dječije populacije kao što su djeca sa invaliditetom, djeca bez roditeljskog staranja, djeca žrtve nasilja u porodici i žrtve vršnjačkog nasilja, djeca iz reda manjinskih naroda i drugih manjinskih zajednica; 6. ostvarivanje načela pristupačnosti i saopštavanje informacija djetetu o pravima na način prilagođen odgovarajućem uzrastu i sposobnosti razumijevanja; 7. obavještanje javnosti o pojavama od značaja za ostvarivanje prava i stanju prava djeteta u Crnoj Gori.

Zaštitnik/ca obrazuje Mrežu Zlatnih savjetnika kao konsultativno tijelo u svrhu ostvarivanja i zaštite prava djeteta, te propisuje način i uslove za izbor članova. Prilikom izbora članova Mreže obezbjeđuje se zastupljenost različitih djelova populacije djece i mladih, koji dolaze iz različitih životnih uslova i situacija, djece iz gradova i sela, djece koja ne žive sa svojim roditeljima, učenika osnovnih, stručnih i umjetničkih škola, gimnazija, djece pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, djece sa invaliditetom i drugih.

Odredbama članova 50-68 Predloga propisana su pravila koja se odnose na postupanje Zaštitnika/ce. Ovim odredbama se ustanovljavaju i definišu: pokretanje postupka na osnovu pritužbe ili po službenoj dužnosti; povjerljivost postupka; poslovnik o radu Zaštitnika/ce; pasivna legitimacija za pokretanje postupka; sadržaj i postupak podnošenja pritužbe; kada Zaštitnik/ca ne postupaju po pritužbi; zloupotreba prava na podnošenje pritužbe; razmatranje prihvatljivosti pritužbe; ispitni postupak; obaveze starješine organa na čiji se akt ili radnju pritužba odnosi; pravila o obustavi postupka; davaje mišljenja i/ili preporuke Zaštitnika/ o povredi postupka; postupanje starješine organa po dobijenom mišljenju; obavještanje podnosioca u pogledu preporuka i preduzetim mjerama.

Pritužbu može podnijeti svako fizičko lice bez obzira na građanski i pravni status u Crnoj Gori, kao i svako domaće ili strano pravno lice i nevladina organizacija, koji smatraju da su im aktom ili radnjom (činjenjem ili propuštanjem činjenja) od strane organa povrijeđena prava i slobode, i preko poslanika, kao i organizacije koja se bavi zaštitom ljudskih prava i sloboda. Kod povrede prava djeteta, pritužbu može podnijeti njegov roditelj, odnosno staratelj ili zakonski zastupnik, a ukoliko je pravo djeteta povrijeđeno od pomenutih strane lica, pritužbu može podnijeti organizacija ili organ koji se bavi zaštitom prava djeteta.

Zloupotrebom prava na podnošenje pritužbe se smatra situacija kada pritužba očigledno ne sadrži osnov za postupanje, odnosno kada je nerazumljiva i kada se ne može urediti niti dati uputstvo o pravcu u kojem se pritužba ima urediti, da je uvredljive sadržine koja prevazilazi granice oštine izražavanja, da je svjesno zasnovana na netačnim činjenicama i lažnim izjavama, da su važne informacije i dokumenti namjerno izostavljeni u dokaznom materijalu i iz drugih razloga koji ukazuju na očiglednu zloupotrebu prava na podnošenje pritužbe. Zaštitnik/ca obavještava podnosioca/teljku o razlozima za nepostupanje organa u odnosu na koji je pokrenut postupak po pritužbi i ukazuje na mogućnost za eventualno ostvarivanje zaštite njegovih/njenih prava pred drugim organom.

Starješina/ka, odnosno lice koje rukovodi organom dužan/a je da dostavi izjašnjenje u roku koji mu/joj Zaštitnik/ca odredi, a ako to nije urađeno na adekvatan način dužan/a je da na zahtjev Zaštitnika/ce dostavi dopunu izjašnjenja i potrebnu dokumentaciju. Starješina/ka, odnosno lice koje rukovodi organom dužan/a je da Zaštitniku/ci na njegov/njen zahtjev: 1. stavi na raspolaganje sve podatke iz nadležnosti organa kojim rukovodi, bez obzira na stepen tajnosti; 2. omogući neposredan uvid u službene spise, dokumenta i podatke, kao i da mu dostavi kopije traženih spisa i dokumenata, bez obzira na stepen tajnosti; 3. da mu/joj omogući slobodan pristup svim prostorijama u kojima se nalaze dokumenti i stvari od značaja za postupanje. Nepostupanje po zahtjevu Zaštitnika/ce smatra se ometanjem rada, koji o tome može upoznati neposredno viši organ ili Skupštinu, obavijestiti javnost ili na drugi način postupiti u skladu sa ovim Zakonom. Zaštitnik/ca obavještava podnosioca pritužbe o ispitnom postupku i načinu njegovog okončanja, kao i o mjerama koje je organ preduzeo na izvršenju preporuke, odnosno razlozima zbog kojih to nije u mogućnosti da učini.

Odredbama članova 69-70 Predloga detaljno se razrađuje načelo javnosti u radu Zaštitnika/ce koje se obezbjeđuje na dva glavna načina: 1. izradom i dostavljanjem Skupštini redovnih i posebnih izvještaja Zaštitnika/ce u vezi sa stanjem i postupanjem u određenim oblastima; i 2. kroz saradnju sa medijima, odnosno obraćanje javnosti putem medija, društvenih mreža i drugih sredstava komunikacije, uz poštovanje pravila zaštite pojedinih kategorija podataka u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita podataka o ličnosti, zaštita tajnosti podataka i načelom povjerljivosti postupanja pred Zaštitnikom/com.

Zaštitnik/ca sačinjava posebne izvještaje o radu u pojedinim oblastima i to: 1) posebni izvještaj o djelovanju Nacionalnog preventivnog mehanizma za prevenciju torture, jednom godišnje za prethodnu kalendarsku godinu i dostavlja ga Skupštini najkasnije do polovine godine u kojoj se sačinjava; 2) posebni preliminarni izvještaj o djelovanju Zaštitnik/caa/ce i stanju ljudskih prava i sloboda u oblasti zaštite od diskriminacije prema dostupnim statističkim i drugim podacima iz rada Zaštitnika/ce, postupanju drugih državnih organa, podacima dobijenim od nevladinih organizacija i drugih organizacija civilnog društva, informacijama savjeta manjinskih naroda ili drugih manjinskih nacionalnih zajednica i drugih izvora, za period prve polovine svake kalendarske godine i dostavlja ga Skupštini do kraja iste godine; 3) posebni izvještaj o stanju prava djeteta u Crnoj Gori, koji sačinjava i dostavlja ga Skupštini najkasnije do polovine tekuće godine za prethodnu godinu; 4) posebni izvještaj o pitanjima od značaja za ravnopravnost polova i izvještaj o sveukupnoj situaciji u vezi sa rodnom ravnopravnošću u Crnoj Gori, jednom godišnje za prethodnu kalendarsku godinu i dostavlja ga Skupštini najkasnije do kraja drugog kvartala godine u kojoj se sačinjava. U skladu sa međunarodnim standardima u pogledu nezavisnosti institucije Zaštitnika, Skupštine ne glasa o usvajanju izvještaja već donosi zaključke.

Odredbama članova 71-89 Predloga se ustanovljava Služba Zaštitnika koja vrši ekspertske i druge poslove iz nadležnosti Zaštitnika/ce vrši se u okviru Službe Zaštitnik/ca (u daljem tekstu: Služba) za čiji rad odgovara generalni sekretar. Generalni sekretar stara se i odgovoran je za

sprovođenje akata Zaštitnik/ca, priprema predlog zahtjeva za dodjelu budžetskih sredstava Zaštitnik/ca, stara se o kadrovskom planiranju, sprovođenju postupka zapošljavanja, sprovođenju ocjenjivanja, stručnom usavršavanju, kao i organizovanju i ostvarivanju saradnje Zaštitnik/ca sa organima i organizacijama u zemlji i inostranstvu i vrši druge poslove koje mu Zaštitnik/ca povjeri. Ekspertske poslove iz nadležnosti Zaštitnika/ce vrše Glavni savjetnici i savjetnici Zaštitnika/ce. Propisuju se uslovi i procedura izbora ekspertskeg kadra.

Propisana su pravila koja se odnose na popunu radnih mjesta. Ovim odredbama se ustanovljavaju i definišu: pokretanje postupka za popunu radnog mjesta u Službi Zaštitnika/ce; način popunjavanja radnog mjesta; pravila raspoređivanja; pravila o javnom oglasu; pravila o javnom konkursu; provjera znanja, sposobnosti, kompetencija i vještina, zavisno od kategorije radnog mjesta; Komisija za provjeru znanja koju obrazuje Zaštitnik; postupak pred Komisijom za provjeru znanja; odluku o izboru kandidata/tkinje; posebna pravila u pogledu javnog konkursa za popunu radnog mjesta generalnog/e sekretara/ke; kadrovski plan Službe Zaštitnika/ce.

Odluku o pokretanju postupka za popunu radnog mjesta u Službi Zaštitnika/ce, Zaštitnik/ca može donijeti, ako: 1. je radno mjesto utvrđeno aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji; 2. radno mjesto nije popunjeno; 3. je popuna radnog mjesta predviđena kadrovskim planom; 4. je Zaštitnik/ca za to obezbijedio/la finansijska sredstva. Izuzetno, Zaštitnik/ca može donijeti odluku o pokretanju postupka za popunu radnog mjesta čija popuna nije predviđena kadrovskim planom, ako je to radno mjesto u toku tekuće kalendarske godine ostalo upražnjeno prestankom radnog odnosa državnog službenika, odnosno namještenika u Službi Zaštitnika/ce ili ako je zbog organizacionih izmjena radno mjesto ostalo upražnjeno. Radna mjesta u Službi Zaštitnik/ce popunjavaju se na osnovu: 1. raspoređivanja; 2. javnog oglasa; 3. javnog konkursa.

U cilju upravljanja ljudskim resursima u Službi Zaštitnik/ce donosi se kadrovski plan kojim se planiraju broj zaposlenih, promjene u kadrovskoj strukturi i druga strateška pitanja upravljanja ljudskim resursima u skladu sa budžetskim i strateškim planiranjem rada Zaštitnika/ce.

Predmetne odredbe su u skladu sa preporukama GANHRI u cilju dobijanja statusa A-statusa za institucij Zaštitnika/ce (Evropska komisija, Radni dokument Komisije, Izvještaj za Crnu Goru za 2023. godinu). Preporuka br. 4 navodi sledeće: "Zaštitnik treba da ima zakonska ovlašćenja da utvrđuje strukturu zaposlenih, vještine neophodne za ostvarivanje mandata, definisanje drugih odgovarajućih kriterijuma (kao što je npr. različitost), kao i da bira zaposlene u skladu sa nacionalnim zakonskim okvirom".

U pogledu zahtjeva da Zaštitnik samostalno odlučuje u materiji zapošljavanja postoji i obimna praksa Venecijanske komisije koja nedvosmisleno potvrđuje ovaj princip.

„Nezavisnost i efikasnost ovakvih institucija zahtijeva sprovođenje politika koje garantuju autonomiju procesa zapošljavanja, razvoja karijere zaposlenih i rangiranje pozicija. Dakle, pitanja u vezi sa osobljem, kao što su nezavisno zapošljavanje, politika karijere, čin, plata, obrazovanje i obuka, su deo ovog koncepta nezavisnosti. Iz navedenog proizilazi da međunarodni standardi predviđaju nezavisnost sastava kancelarije ombudsmana i sposobnost ombudsmana da zapošljava osoblje. Institucija Zaštitnika je specifična institucija koja se bavi, na primjer, unapređenjem i zaštitom ljudskih prava, čiji se prioriteti mogu menjati iz godine u godinu. Ombudsman bi trebalo da bude u mogućnosti da regrutuje najkvalifikovanije stručnjake u skladu sa prioritetima kancelarije na fleksibilan način, a da ne bude podložan opštim pravilima državne službe, a još manje odluci predstavnika izvršne vlasti, koja spada u djelokrug institucije. CDL-AD(2021)035 - Mišljenje o zakonodavstvu u vezi sa osobljem

ombudsmana Jermenije koje je usvojila Venecijanska komisija na svojoj 128. plenarnoj sednici (15-16. decembar 2021), §§ 22-23, 65-66.

„Kroz princip 22, Venecijanski principi se odnose na jedan od suštinskih elemenata nezavisnosti Zaštitnika, odnosno na regrutovanje njegovih ili njenih zamenika i osoblja. Zbog toga Zaštitnik treba ne samo da imenuje i razrješava načelnika Centra, već i cjelokupno osoblje.” CDL-AD(2021)049 - Mišljenje o Nacrtu zakona „O Povereniku za ljudska prava”, koji je usvojila Venecijanska komisija na 129. plenarnoj sednici (10-11. decembar 2021), §§110, 111.

Uostalom, u okviru nacionalnog pravnog sistema moguće je naći više prijera da određene institucije zbog specifičnosti svojih nadležnosti imaju veliku autonomiju kada je riječ o zapošljavanju. Preciznije, na njih se ne primjenjuje Zakon o državnim službenicima i namještenicima. Kao primjer može poslužiti Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama. Na osnovu član 60 Zakona o zaštiti ličnih podataka propisuje se da Agencija ima stručnu službu, te da se na prava, obaveze i odgovornost zaposlenih u stručnoj službi Agencije primjenjuju opšti propisi o radu. Na identičan način je regulisano ovo pitanje i u slučaju Centralne banke. Naime, član 87 Zakona o Centralnoj banci propisuje da se na prava i obaveze zaposlenih u Centralnoj banci primjenjuju se opšti propisi o radu, ako ovim zakonom nije drukčije određeno. Zarade i druga prava, obaveze i odgovornosti zaposlenih u Centralnoj banci u obavljanju poslova i zadataka bliže se uređuju Statutom, kolektivnim ugovorom i drugim opštim aktima Centralne banke. O zasnivanju radnog odnosa u Centralnoj banci odlučuje guverner.

Odredbom člana 90 Predloga propisana su pravila koja se odnose na pravo na zaradu. Ovim odredbama se ustanovljavaju i definišu: visine zarade Zaštitnika/ce; Zamjenika/ce; generalnog sekretara/ce; Glavnog savjetnika/ce; Savjetnika/ce. Takođe se utvrđuju pravila u vezi sa mogućnošću uvećanja fiksnog dijela zarade.

Predmetna odredba je u skladu sa preporukama GANHRI u cilju dobijanja statusa A-statusa za institucij Zaštitnika/ce (Evropska komisija, Radni dokument Komisije, Izvještaj za Crnu Goru za 2023. godinu). Preporuka br. 3, između ostalog, navodi sledeće: “plate i davanja za zaposlene da budu uporedivi sa onima koje dobijaju državni službenici koji vrše slične poslove u ostalim nezavisnim institucijama države. Naknade za članove organa odlučivanja”.

Zbog specifičnosti koju institucija Zaštitnika ima u ustavnom i pravnom sistemu, pitanje visine zarade Zaštitnika i zaposlenih u ovoj instituciji veliki broj država reguliše na način da ih definiše direktno u Zakonu o Zaštitniku što podržavaju i relevantne međunarodne institucije. Isto proizilazi iz niza međunarodnih dokumenata koji garantuju instituciji Zaštitnika adekvatnu poziciju u nacionalnom pravnom sistemu. Venecijanski principi o zaštiti i promociji institucije Zaštitnika u tački 3 propisuje da će se Zaštitniku dati odgovarajući visoki rang, koji se takođe oslikava i u naknadi koju prima, kao i penziji. Slično, Opšte opservacije podkomiteta GANHRI zahtijevaju da u pogledu članova inatitucije Zaštitnika oni primaju naknadu ekvivalentnu pojedincima sa sličnim odgovornostima u drugim nezavisnim državnim institucijama, a osoblje Zaštitnika platu uporedivu sa platama službenika koji obavljaju slične poslove u drugim nezavisnim institucijama.

Preciznije, praksa da se u Zakonu o zaštitniku definiše pitanje zarada je uobičajena i u drugim državama koje su članice Savjeta Evrope a kao takva je podržana i od strane Venecijanske komisije:

“U nekim zemljama status, čin i/ili plata Zaštitnika se utvrđuje u vezi sa različitim institucijama ili funkcijama na sličnom nivou. Ovakva je situacija u Hrvatskoj, gdje nacionalni Zaštitnik ima čin i platu jednaku onoj predsjednika radnog tijela Skupštine, sudija Ustavnog suda, ministara i starješina Državni ured za reviziju; Češka Republika, gdje Zštitnki ima pravo na a platu jednaku onoj predsjednika Vrhovne kontrolne kancelarije; Holandija, gdje nacionalni Zaštitnik dobija naknadu na nivou koji je ekvivalentan potpredsjedniku Državnog savjeta i predsjednika Revizorske komore, ove tri institucije zajedno su pod nazivom Visoki državni savjeti; i „Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija“, gdje je Ombudsman na istom nivou kao ministar, predsjednik Vrhovnog suda, Javni tužilac, sudija Ustavnog suda i guverner Narodne banke.” CDL-AD(2002)008 - Mišljenje o statusu i rangu Zaštitnika u Federaciji Bosne i Hercegovine (17. maj 2002), §§6,7

“Član 13.2 Zakona implicira da su status i naknade PA jednaki onima sudije Vrhovnog suda. Ova odredba predviđa odgovarajući visok rang za Moldavskog ombudsmana i u skladu je sa evropskom praksom u ovoj oblasti.” CDL-AD(2015)017 - Mišljenje o Zakonu o narodnom advokatu (ombudsmanu) Republike Moldavije, usvojila Venecijanska komisija na svom 103. plenarnom sastanku (19.-20. jun 2015.), §57.

Uostalom, u nacionalnom pravnom sistemu postoji niz izuzetaka da se u slučaju određenih institucija iznos zarade određuje mimo Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru. Zakon o Centralnoj banci u članu 60 propisuje da članovi Savjeta primaju naknadu za učešće u radu Savjeta, te da naknadu iz i zarade i druga primanja guvernera i viceguvernera utvrđuju se opštim aktom koji donosi Savjet, na predlog guvernera i objavljuju se u izvještajima Centralne banke u skladu sa ovim zakonom. Takođe, član 87 istog propisa ustanovljava da se zarade i druga prava, obaveze i odgovornosti zaposlenih u Centralnoj banci u obavljanju poslova i zadataka bliže uređuju Statutom, kolektivnim ugovorom i drugim opštim aktima Centralne banke.

U slučaju Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama ova institucija Statutom utvrđuje visinu zarade. Naime, na osnovu člana 59a Zakona o zaštiti ličnih podataka zarada predsjednika i članova Savjeta Agencije, kao i direktora Agencije, utvrđuju se Statutom Agencije, koji u članu 12 propisuje da: Predsjednik Savjeta Agencije, ima pravo na zaradu koja je određena za predsjednika Ustavnog suda Crne Gore. Član Savjeta ima pravo na zaradu u visini koja je određena za sudiju Ustavnog suda Crne Gore. Predsjednik i članovi Savjeta ostvaruju druga prava iz rada i po osnovu rada u skladu sa propisima kojima su ova pitanja uređena za nosioce pravosudnih i ustavnosudskih funkcija.

Slično, i kada je riječ o Zakon o državnoj revizorskoj instituciji na inokosan način reguliše prava na zaradu. Naime, na osnovu člana član 58 ovog propisa Predsjednik Senata ima pravo na zaradu u iznosu koji je određen za predsjednika Ustavnog suda, a član Senata kao sudija Ustavnog suda kao i druga prava koja, po funkciji, pripadaju nosiocima ustavno-sudske funkcije.

Odredbama članova 91-93 Predloga propisana su pravila koja se odnose na finansiranje. Ovim odredbama se ustanovljavaju i definišu: postupak obezbjeđivanja finansijskih sredstava, te odnos sa Ministarstvom finansija, kao i nadležnim odborom Skupštine; pravila o ravnomjernom finansiranju svih oblasti rada Zaštitnika. Prilikom utvrđivanja zahtjeva za dodjelu sredstava, zamjenici/e Zaštitnika/ce imenovani/e za pojedine oblasti samostalno predlažu sredstva neophodna za finansiranje poslova iz nadležnosti za koju su imenovani/e, u skladu sa planovima rada organizacionih jedinica, za godinu za koju se donosi budžet. Predmetne odredbe su u skladu sa preporukama GANHRI u cilju dobijanja statusa A-statusa

za institucij Zaštitnika/ce (Evropska komisija, Radni dokument Komisije, Izvještaj za Crnu Goru za 2023. godinu). Preporuka br. 3 navodi sledeće: “Opredijeliti sredstva u iznosu koji garantuje samostalnost i slobodno utvrđivanje prioriteta i aktivnosti. Ovlašćenja da usmjerava sredstva u skladu sa svojim prioritetima.”.

Odredbom člana 94 Predloga propisan su kaznene odredbe. Ovom odredbom se ustanovljavaju i definišu novčane kazne za prekršaje: 1. starješina organa kojem je upućena preporuka ili upozorenje ako u roku koji odredi Zaštitnik/ca, ne preduzme mjere povodom upozorenja ili preporuke Zaštitnika/ce i o preduzetim mjerama obavijesti Zaštitnika/cu; 2. lice koje rukovodi organom ako ne dostavi izjašnjenje i dokumentaciju iz ovog člana, u roku koji Zaštitnik/ca odredi lice koje rukovodi organom na ako na zahtjev Zaštitnik/caa/ce ne stavi na raspolaganje sve podatke iz nadležnosti organa kojim rukovodi, bez obzira na stepen tajnosti; 3. lice koje rukovodi organom ne stavi na raspolaganje sve podatke iz nadležnosti organa kojim rukovodi, bez obzira na stepen tajnosti; 4. lice koje rukovodi organom ne omogući neposredan uvid u službene spise, dokumenta i podatke, kao i da mu dostavi kopije traženih spisa i dokumenata, bez obzira na stepen tajnosti; 5. lice koje rukovodi organom ne omogući slobodan pristup svim prostorijama u kojima se nalaze dokumenti i stvari od značaja za postupanje; 6. lice koje je se ne odazove u svojstvu svjedoka ili stručnjaka iz odgovarajuće oblasti; 7. lice koje ne dostavi izvještaj o preduzetim radnjama na izvršenju preporuke Zaštitnika/ce.

Odredbama članova 95-102 Predloga definišu se prelazne i završne odredbe, kao i stupanje na snagu ovog Zakona.

V. PROCJENA FINANSIJSKIH SREDSTAVA ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

Nijesu potrebna obezbjeđivanje dodatnih finansijskih sredstava.

OBRAZAC

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA	
PREDLAGAČ PROPISA	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava
NAZIV PROPISA	Predlog Zakona o zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore
<p>1. Definisanje problema</p> <ul style="list-style-type: none"> - Koje probleme treba da riješi predloženi akt? - Koji su uzroci problema? - Koje su posljedice problema? - Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri? - Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)? 	
<p>Ustavni osnov za donošenje Zakona o zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore sadržan je u odredbi član 16 tačka 1 Ustava Crne Gore kojim je predviđeno da Crna Gora, između ostalog, zakonom uređuje način ostvarivanja ljudskih prava i sloboda kada je to neophodno za njihovo ostvarenje, a u vezi sa odredbama člana 81 Ustava Crne Gore.</p> <p>Izrada Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore, predviđena je Programom pristupanja Crne Gore Evropskoj Uniji i Srednjoročnim programom rada Vlade 2024-2027 za prvi kvartal 2025. Godine.</p> <p>Institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda ustanovljena je Zakonom, koji je donijela Skupština Republike Crne Gore, 8. jula 2003. godine. Osnivanje institucije i njeno uvođenje u naš pravni sistem uslovljeno je potrebom da se obezbijedi efikasna i kvalitetna institucionalna zaštita ljudskih prava i sloboda.</p> <p>Član 81 Ustava Crne Gore ustanovljava instituciju Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, kao samostalan i nezavisan organ koji preduzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda vrši funkciju na osnovu Ustava, zakona i potvrđenih međunarodnih ugovora, pridržavajući se načela pravde i pravičnosti. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda imenuje se na vrijeme od šest godina i može biti razriješen u slučajevima predviđenim zakonom.</p> <p>Država Crna Gora je prihvatila niz međunarodnih dokumenata, koji se odnose na zaštitu i unapređenje ljudskih prava. Prihvatanjem ovih dokumenata država se obavezala da će uspostaviti efikasan i kvalitetan insitucionalni okvir za zaštitu ljudskih prava i sloboda.</p> <p>Nacionalne institucije za ljudska prava treba da budu osnovane u skladu sa principima koji se odnose na status nacionalnih institucija za unapređenje i zaštitu ljudskih prava ("Pariski Principi") koje je usvojila Generalna skupština 1993. na predlog Komiteta za ljudska prava iz 1992.</p> <p>Ovi minimalni standardi pružaju smernice za osnivanje, nadležnosti, dužnosti, sastav, uključujući pluralizam, nezavisnost, način rada takvih nacionalnih tela. Slično, na 118. Plenarnoj sjednici (15-16. mart 2019) Venecijanska komisija usvojila je principe Zaštite i promocije institucije Zaštitnika. Na osnovu ovih principa institucija zaštitnika ima važnu</p>	

ulogu u cilju jačanja demokratije, vladavine prava, dobrog upravljanja i zaštite i promocije ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Predloženim zakonskim rješenjima prihvataju se standardi koji su utvrđeni Pariskim principima i preporukama Vencijanske komisije. Prilikom predlaganja ovih rješenja naročito se vodilo računa da se instituciji Zaštitnika obezbijedi nezavisnost, autonomija od Vlade, pluralizam, široki mandat zasnovan na univerzalnim principima ljudskih prava, adekvatne moći istrage i odgovarajući resursi. Takođe, radna grupa je imala posebno u vidu potrebu da se novim zakonskim tekstom unaprijedi status Zaštitnika a sve u cilju stvaranja pretpostavki za unapređenja sadašnjeg statusa B u status A koji ima od strane Pododbora za akreditaciju Globalnog saveza nacionalnih institucija za ljudska prava.

U tom cilju su u zakonski tekst implementirani i principi sadržani u pomenutim međunarodnim dokumentima a koji do sada nisu postojali u važećem Zakonu o Zaštitniku kao npr. da zaštitnik ima potpunu samostalnost prilikom zapošljavanja kadra, funkcionalni imunitet, pitanje zarada, finansijska nezavisnost, itd.

Nova zakonska rješenja imaju za cilj eliminaciju nesaglasnosti u postojećem zakonodavstvu sa preporukama međunarodnih nadzornih tijela, kao i jačanje administrativne i finansijske nezavisnosti i samostalnosti institucije u unutrašnjem pravnom poretku, uz podizanje stepena odgovornosti adresata kojima se upućuju preporuke u slučajevima kršenja ljudskih prava i u slučajevima kada postoji rizik od kršenja.

Poseban fokus je stavljen na jačanje unutrašnje odgovornosti i samostalnosti u pogledu funkcionisanja pojedinih sektora radi ispunjenja obaveza prema zaključenim međunarodnim ugovorima (zaštita od torture, prava djeteta, zaštita od diskriminacije, kao i usaglašavanje zakona sa odredbama prava EU u oblastima zaštite jednakosti i anti-diskriminacije i implementacija direktiva o jednakosti, uključujući i direktive o tijelima za jednakost.

2. Ciljevi

- Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?
- Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.

Zaštitnik je akreditovan kod Globalne alijanse nacionalnih institucija za ljudska prava - GANHRI (05. avgusta 2016. godine) statusom B. Povodom toga date su preporuke i mišljenja SCA (Potkomiteta Global Alliance National Human Rights Institutions) radi poboljšanja statusa u dijelu koji se odnosi na mandat Zaštitnika, izbor i imenovanje, adekvatna sredstva za rad i finansijsku autonomiju, osoblje - jasan položaj i autonomiju u zapošljavanju, kao i jaču interakciju sa međunarodnim sistemom ljudskih prava.

Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, kao nadležno za donošenje zakonodavnih propisa u okviru poglavlja 19. - Socijalna politika i zapošljavanje, formiralo je Radnu grupu za izradu Nacrta Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

Svrha izrade ovog Nacrta Zakona je da se, uz uvažavanje Pariških principa i Rezolucije generalne skupštine Ujedinjenih Nacija, Instituciji Zaštitnika/ce obezbijedi status A, u cilju njene veće nezavisnosti i efikasnosti.

Izrada Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore, predviđena je Programom pristupanja Crne Gore Evropskoj Uniji i Srednjoročnim programom rada Vlade 2024-2027 za prvi kvartal 2025. Godine.

Osnovnim odredbama se ustanavljavaju i definišu: načela rada Zaštitnika/ce; subjekti u odnosu na koje Zaštitnik/ca ima ovlaštenja da sprovodi svoju nadležnost na promociji i preduzimanju mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda; zabrana uticaja na rad; sjedište i mjesto obavljanja poslova; način primjene načela javnosti sa posebnim odredbama u pogledu dostavljanja Skupštini Crne Gore redovnih i posebnih izvještaja Zaštitnika/ce u vezi sa stanjem i postupanjem u određenim oblastima o kojima ona otvara raspravu, ali o njima ne glasa, niti može na bilo koji način uticati na izmjenu sadržine izvještaja; saradnja sa medijima.

Subjekti u odnosu na koje Zaštitnik/ca vrši promociju i preduzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda, kada se ona povređuju aktom, radnjom (činjenjem ili propuštanjem obaveze da djeluju) jesu: državni organi, organi državne uprave, organi jedinica lokalne samouprave ili lokalne uprave, javne ustanove, javne službe i drugi nosilaci prenesenih ili povjerenih javnih ovlaštenja, pravna lica sa većinskim udjelom države i /ili učešća lokalne samouprave u njegovom vlasništvu, kao i situacije u skladu sa ovim ili drugim zakonom kada je propisana zaštita od kršenja ljudskih prava od strane drugih pravnih i fizičkih lica.

Nacionalni mehanizam za praćenje primjene UN Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom čine Zaštitnik/ca i nevladine organizacije, koje su pristupile zajedničkom protokolu i potpisale pravila o radu mehanizma preko ovlaštenih predstavnika. Ovaj mehanizam djeluje na principu terenskih posjeta institucijama i lokacijama na kojima borave i u okviru kojih se kreću osobe sa invaliditetom, sa ciljem praćenja stanja u kojem se one nalaze i predlaganja mjera i postupaka koji su usmjereni na poboljšanje položaja osoba sa invaliditetom u Crnoj Gori.

3. Opcije

- Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).
- Obrazložiti preferiranu opciju?

Crna Gora u okviru svoje reformske agende u procesu pristupanja Evropskoj uniji prepoznaje značaj jačanja nezavisnosti institucije Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda Crne Gore u cilju dobijanja akreditacionog statusa A.

Svoju odlučnost po tom pitanju Crna Gora je iskazala i kroz izjave posvećenosti na Generalnoj skupštini UN-a i obilježavanju 75. godišnjice od usvajanja Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima prošle godine.

Ovaj Zakon će ne samo ispuniti tehničke kriterijume, već i odraziti realne potrebe građana Crne Gore, pružajući zaštitniku ljudskih prava i sloboda alate i kapacitete potrebne za još učinkovitiji rad.

Proces reforme zakona o zaštitniku ljudskih prava nije samo pravni zadatak, već prilika da se unaprijedi mehanizam zaštite ljudskih prava na svim nivoima našeg društva.

Status "A" nije samo tehničko priznanje, već potvrda da je Crna Gora posvećena izgradnji snažnih demokratskih mehanizama za zaštitu ljudskih prava i sloboda u našoj zemlji. Ovaj status predstavlja međunarodno priznanje da je institucija zaštitnika u potpunosti usklađena sa najvišim standardima nezavisnosti, transparentnosti i efikasnosti.

U slučaju održavanja statusa *quo* i nepreduzimanja mjera kojima bi se adresirali identifikovani izazovi i izmjene zakonodavstva ne možemo računati na jačanje statusa kod Globalne alijanse nacionalnih institucija za ljudska prava, na način da ćemo iz statusa B napredovati u status A.

Preporuke i mišljenja SCA (Potkomiteta Global Alliance National Human Rights Institutions) odnose se na poboljšanje statusa u dijelu koji se odnosi na mandat Zaštitnika, izbor i imenovanje, adekvatna sredstva za rad i finansijsku autonomiju, osoblje - jasan položaj i autonomiju u zapošljavanju, kao i jaču interakciju sa međunarodnim sistemom ljudskih prava.

U posljednjem izvještaju Evropske komisije u dijelu o fundamentalnim pravima, navodi se da Crna Gora još uvijek nije usvojila sveobuhvatan sistem za praćenje i prikupljanje podataka kako bi procijenila nivo sprovođenja zakonodavstva, politika i strategija o ljudskim pravima. Regulatorni i institucionalni okvir Ombudsmana nije u potpunosti usklađen sa Pariskim principima. Odluke i preporuke Ombudsmana nisu obavezujuće, zbog čega Crna Gora treba da unaprijedi njihovo sistematsko praćenje u svim javnim institucijama. Budžet za 2024. godinu povećan je za 1% u poređenju sa budžetom za 2023. godinu i adekvatan je i održiv.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore bi trebao biti samostalan i nezavisan organ koji preduzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda i njihova nezavisnost zavisi od finansijske nezavisnosti. Budžet za 2024. godinu povećan je za 1% u poređenju sa budžetom za 2023. godinu i adekvatan je i održiv.

4. Analiza uticaja

- Na koga će i kako će najvjerovatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.
- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima).
- Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti.
- Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija.
- Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.

- Prvenstveno na Državu Crnu Goru jer je prihvatila niz međunarodnih dokumenata, koji se odnose na zaštitu i unapređenje ljudskih prava. Prihvatanjem ovih dokumenata država se obavezala da će uspostaviti efikasan i kvalitetan insitucionalni okvir za zaštitu ljudskih prava i sloboda.

Predloženim zakonskim rješenjem prihvataju se standardi koji su utvrđeni Pariskim principima i preporukama Vencijanske komisije. Prilikom predlaganja ovih rješenja naročito se vodilo računa da se instituciji Zaštitnika obezbijedi nezavisnost, autonomija od Vlade, pluralizam, široki mandat zasnovan na univerzalnim principima ljudskih prava, adekvatne moći istrage i odgovarajući resursi.

U tom cilju su u zakonski tekstu implementirani i principi sadržani u pomenutim međunarodnim dokumentima a koji do sada nisu postojali u važećem Zakonu o zaštitniku kao npr. da zaštitnik ima potpunu samostalnost prilikom zapošljavanja osoblja, funkcionalni imunitet, pitanje zarada, finansijska nezavisnost, itd.

Poseban fokus je stavljen na jačanje unutrašnje odgovornosti i samostalnosti u pogledu funkcionisanja pojedinih sektora radi ispunjenja obaveza prema zaključenim međunarodnim ugovorima (zaštita od torture, prava djeteta, zaštita od diskriminacije, kao i usaglašavanje zakona sa odredbama prava EU u oblastima zaštite jednakosti i anti-diskriminacije i implementacija direktiva o jednakosti, uključujući i direktive o tijelima za jednakost.

Sistem mora biti izgrađen tako da građanin/ka, odnosno njihove potrebe i prava budu u centru, a u skladu sa Ustavnim određenjem da je Crna Gora država socijalne pravde, dužnu pažnju treba usmjeriti na prava ranjivih i marginalizovanih društvenih grupa.

Administraciju orijentisanu prema građanima/kama treba da karakteriše transparentnost, efikasnost, odgovornost u donošenju odluka i javna rasprava o pitanjima od opšteg interesa.

Moramo unaprjeđivati međusektorsku saradnju, kako bi razvijali mehanizme koji će omogućiti da ljudska prava i pravni lijekovi za otkaljanje povreda budu dostupna svima, bez obzira na to u kojoj regiji države građani žive, bez obzira na njihov status i bilo koje lično svojstvo.

- Primjena propisa neće stvoriti dodatne troškove građanima i privredi.
- Pozitivne posljedice donošenja propisa postoje bez dodatnih troškova.
- Propisom se ne podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija.
- Propisom se ne stvaraju dodatna administrativna opterećenja i biznis barijere.

5. Procjena fiskalnog uticaja

- Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?
- Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti.
- Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti.
- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijeđena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?
- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteci finansijske obaveze?
- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?
- Obrazložiti metodologiju koja je korišćenja prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.
- Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti.
- Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?
- Da li su dobijene primjedbe uključene u tekst propisa? Obrazložiti.

1) Nije potrebno izdvajanje finansijskih sredstava

2)/

- 3) Implementacijom propisa ne proizilaze domaće i međunarodne finansijske obaveze.
- 4) Za realizaciju mjera obezbijedena su finansijska sredstva iz budžeta Crne Gore
- 5) Usvajanjem propisa nije predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proistići finansijske obaveze
- 6) Implementacijom propisa neće biti ostvaren prihod za budžet Crne Gore.
- 7) Nije korišćena posebna metodologija obračuna finansijskih izdataka
- 8) Usvajanje ovog dokumenta ne stvara finansijske obaveze za državu Crnu Goru.
- 9) Nijesu postojali problemi.
- 10) Postojale su sugestije Ministarstva finansija i one su uključene u tekst propisa .

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertska podrška i ako da, kako.
- Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije).
- Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni. Obrazložiti.

- 1) Korišćena je eksterna ekspertska podrška, od strane Savjeta evrope. Ekspert Ilija Vukčević je bio uključen u rad Radne grupe. Eksperti su radili i na tabeli usklađenosti sa evropskim Zakonima, obezbjedili su tehničku logistiku prilikom održavanja Okruglih stolova tokom Javne rasprave i rada radne grupe, prevod konačnog teksta i sl.

Najava: Organizovanje okruglih stolova povodom javne rasprave o Nacrtu Zakona (www.gov.me)

Program javne rasprave o tekstu nacrta Zakona o zaštitniku/ici ljudskih prava i sloboda (www.gov.me)

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ JAVNOJ RASPRAVI ZAKONA O ZAŠTITNIKU/ICI LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA (www.gov.me)

- 2) Konsultovane su zainteresovane strane (javne -okrugli stolovi i javna rasprava, pozivane su ciljane NVO i održani su sastanci sa sa užim timovima zaštitnika, posmatračima iz UNDP-a , Unicefa i OSCEA, Savjeta evrope....
- 3) Proces izrade predloga Zakona sproveden je na participativan i strukturiran način. Obuhvatio je:

- Formiranje radne grupe čiji su članovi predstavnici institucija i NVO
- Sastanke radne grupe

- Proces konsultovanja svih zainteresovanih aktera;
- Organizovana su tri okrugla stola tokom javne rasprave
Članovi/ce radne grupe su predstavnici/ce sljedećih institucija: Ministarstva finansija, Vrhovnog državnog tužilaštva, Odbora Skupštine Crne Gore, Vrhovnog suda Crne Gore, Službe predsjednika Crne Gore, Ministarstva pravde, Ministarstva evropskih poslova, NVO Građanska Alijansa, Uprave za državnu imovinu, dok su kao posmatrači učestvovali predstavnici institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda CG, Delegacije EU, UN i OSCE.

Logističku i ekspertsku podršku pružio je Savjet Evrope.

Javna rasprava o Nacrtu Zakona o Zaštitniku/ici ljudskih prava i sloboda Crne Gore počela je 20. 02. 2025. godine i trajala 30 dana, do 22. 03. 2025. godine

Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava organizovala je okrugle stolove povodom javne rasprave o Nacrtu Zakona o Zaštitniku/ici ljudskih prava i sloboda Crne Gore u Baru, Podgorici i Beranama.

Nakon javne rasprave sačinjen je Izvještaj koji se sastojao od 40 primjedbi i sugestija od kojih je većina tehničko -pravno i terminološko usklađivanje.

Od ukupno 40 primjedbi, 24 je prihvaćeno, 10 nije jer se kose sa osnovnim ciljem izrade ovog Zakona dok je djelimično prihvaćeno 6 jer su primjedbe bile nejasno definisane.

Obavljene su konsultacije sa posmatračima i urađena je tabela usklađenosti sa evropskim zakonima.

Tekst Zakona. upućen je na mišljenje nadležnim resornim institucijama i predstavnicima/ama nevladinog sektora, kao i Sekretarijatu za zakonodavstvo.

7. Monitoring i evaluacija

- Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?
- Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?
- Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?
- Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?

1) Ne postoje prepreke za implementaciju propisa.

2) Za sprovođenje propisa nije potrebno preduzimati posebne mjere.

3) Glavni indikatori prema kojima će se sprovođenje ispunjenje ciljeva su:

- usvajanje i implemetacija Zakona,
- unapređenja sadašnjeg statusa B u status A od strane Pododbora za akreditaciju Globalnog saveza nacionalnih institucija za ljudska prava.
- jačanje administrativne i finansijske nezavisnosti i samostalnosti institucije u unutrašnjem pravnom poretku, uz podizanje stepena odgovornosti adresata kojima se upućuju preporuke u slučajevima kršenja ljudskih prava i u slučajevima kada postoji rizik od kršenja.
- jačanje unutrašnje odgovornosti i samostalnosti u pogledu funkcionisanja pojedinih sektora radi ispunjenja obaveza prema zaključenim međunarodnim ugovorima (zaštita od torture, prava djeteta, zaštita od diskriminacije, kao i usaglašavanje zakona sa odredbama prava EU u oblastima zaštite jednakosti i anti-diskriminacije i implementacija direktiva o jednakosti, uključujući i direktive o tijelima za jednakost.

4) Za sprovođenje monitoring i evaluacije primjene propisa zaduženo je Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava kao predlagač propisa.

U krajnjem, primjenu propisa pratiće sve institucije koje se bave diskriminacijom, ljudskim pravima i slobodama, kao što su prvenstveno skupštinski odbori, kao i Skušina Crne gore koja je po Ustavu nadležna.

Ustavni osnov za donošenje ovog Zakona sadržan je u odredbi član 16 tačka 1 Ustava Crne Gore kojim je predviđeno da Crna Gora, između ostalog, zakonom uređuje način

ostvarivanja ljudskih prava i sloboda kada je to neophodno za njihovo ostvarenje, a u vezi sa odredbama člana 81 Ustava Crne Gore.

Institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda ustanovljena je Zakonom, koji je donijela Skupština Republike Crne Gore, 8. jula 2003. godine. Osnivanje institucije i njeno uvođenje u naš pravni sistem uslovljeno je potrebom da se obezbijedi efikasna i kvalitetna institucionalna zaštita ljudskih prava i sloboda.

Član 81 Ustava Crne Gore ustanovljava instituciju Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, kao samostalan i nezavisan organ koji preduzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda vrši funkciju na osnovu Ustava, zakona i potvrđenih međunarodnih ugovora, pridržavajući se načela pravde i pravičnosti.

Datum i mjesto

12. decembar 2025. godine

Ministar
Tamir Gjeka

